

WELAT

Ragip Duran

Sedcîma bingehîn a kîzâ Bastî:

Pargebûyîna kurdan e

Hevpeyîn bi Corc Aryo re:

Birayêñ me kurd gîhîstine
qonaxekê, niha dora
gelê asûrî ye

Röpel 8-9

Rahmi Batur:

Aştîxwaz e
lê serî natewîne

Röpel 13

î. Omerî:

Zanyarekî piralî
Musa Anter

Röpel 16

NAVEROK

6

Dildar Şeko: *Di helbestvaniya kurdî de helbesta serbest*

7

Düzgün Deniz: *'Kerî' hêliyê li rastiyê me digire*

11

Samî Berbang: *Divê kurd bi xwe ji bikujan hesab bipirsin*

Jî Xwendevanan

EZ dixwazim çend gotinan li ser hevalan û gelê kurd bibêjim. Beriya çend salan gelekkes an nizanibû heval kî ne û çi kes in.

Rojekê çend heb heval diçin gundekî û li nava gund li deriyê kijan malê dixin, dibêjin: "Derî vekin, em heval in, gerîla ne." Lî kes derî venake. Û wê gevê heval li ber deriyê malekî pal didin. Dibe sibe, pireka malê dînîhêre çend kes li wir pal dane. Bi lez vedigere hundir dibêje malxwêye xwe: "Carabe ewê ku digotin em heval in, ew mirov in." Lî heta wê demê wan nizanibû heval kî ne. Iro dizanin heval mafen kurdan dixwazin. Niha gelek şehîd û şoresgerê wî gundi hene.

BAHATTİN ÖZDEN

Li gundekî Dîgorê, du gundi bi hev re bârê genimê xwe li du keran dîkin û diçine aq. Li ser rê goristan heye. Pêwist e ku fatihayekê li ser rihê miriyân bixwinin. Lî her du jî nizanin fatihayê bixwinin. Li hev meze dîkin. Di dawiyê de yek dibêje:

"Va ye kerê me li pêsiya me dimeşin em jî xwe xwar bikin û bidine dû van. Wê çaxê mirî jî dema ku li me mîze bikin, ewê bibêjin qey em dehşikê wan in. Emê jî wisa derbas bibin. Bi vî rengî her du gundi xwe xwar dîkin û derbas dibin."

Iro hikümeta Erbakan jî, bi awayekî sextekari mirovîn oldar dixapîne û jî bo ku xwe bi hêzên taybet û Amerikayê bide qebûkirin, weki her du gundiyan xwe xwar dîke û weki dehşikê keran derbas dibe.

BAKİ ÖZBOĞANLI

Çinara terhikjiberçûyi Apê Mûsa

MEHMET GEMSİZ

Li nav kevçika dilê welatê me, ew gerî erdê kirin. Agir berdan dilê me û qırçînî jê anîn. Ev xebera sar û cemidî di 20'ê rezbera sala 1992'yan de li nav gelê welatê lelekirî belav bû.

Cinar hatibû birîn, lê terhikê wê çok li piyan bûn. Ev yek ji bo me teselî bû.

Ji hêla din ve, daxwaza zanayê me yê porspî jî hatibû cih. Şehîd ketibû. Di ençama nexweşîneke xedîr an jî sekteya dil de nemiribû. Ew hatibû kuştin û her wiha tevî nav karwana pakrewanan bûbû. Hem ên çapemeniya kurd û hem jî yên azadiyê.

Ew, bavê sêyemîn ê çapemeniya me ye: Ê pêşî Mîthed Mîqdat Bedirxan, ê duyemîn jî Celadet Bedirxan e.

Em dê Apê xwe her tim bi bîr bînin, yad bikin û em dê li ser rîça wî bin.

Lê em naxwazin bikevin nava rewşike wiha: Keçel dimire porsor dibe. Bi rastî wî li dû xwe şop hiştin. Di dema zindîtiya xwe de jî ew dan peyîtandin û selmandin.

İcar li gorî her kesî Apê Mûsayek heye. Ev, ji ber piralibûna wî tê. Jîxwe kes nukte-daniya wî ji bîr nake. Digel vê yekê, ew qet di bin gotin û pîrsan de nedîma. Ji heqê xwe derdiket û cilika wî hîç di avê de nedîma. Çawa? Em nimûneyekê bidin.

Apê me di nivîsa xwe ya bi navê "Çina-

ra min" de (Welât, hejmar 3, 7-13 adar 1992, quncika wî ya bi navê Tîrê) behsa serpêhatiyeke xwe dike, bêyi ku em dest bidin zimanê nivîsê, em paragrafeke wê pêşkêş bikin:

"... Carna xortin xwîngerm ji min re diben ma kalo ka we çi kiriye? Me ji sıfir dest bi vî işî kiriye. Rojekê min jî, yekî re got: Lawo xwedê wê bihêle, erê we ji sıfir dest pêkir ama, heta ku me ji bin sıfir doza we anı sıfrê, emrê me qediyâ..."

Li vir zanayekî hemdem û têrgîhîstî derdikeve ber me, lê ew her wiha zanayekî gelêrî jî bû. Der barê vê yekê de jî em nimûneyekê bidin.

Ez bi xwe bûme şahidîn gelek axaftin û serpêhatiye wî. Ez dê behsa yeke ji wan bikim. Di şahiya HEP'ê ya navçeya Sariye-ra Stenbolê de bû. Gava hate teqdîmkirin ji bo axaftinî, di salonê de dengê cepikan olan da. Dest pê kir û peyîvî. Li ser çosbûn û gesbûna gel metelokekê vegot. Tevahîya metelokê niha ne di bîra min de ye. Ez dê bi kurtasî jê behs bikim:

Ga û hespekî peyayekî hebûne. Peysi tim bi ga cot kiriye, gêle (gêre) û kar kiriye, hesp jî bi torî xwedî kiriye. Hesp têr û xurt û karê wî şîrîn û hîrîn bûye. Ga, pir hêrs bûye carekê û ji hesp re gotiye:

"Tu bizanibî ku ev şîrîn û hîrîn te ji ber gurc min e."

Piştî ku ev metelok got, içar li beşdaran deng kir û wiha axaftina xwe domand: Hûn zanîn bê çima min ev metelok got? Lawo ez bala xwe didirmê hûn jî dişirin. Ez jî dibêjim şîrîna we ji ber gunê min e..."

Bi ya min Apê Mûsa bi van gotinê xwe bersiv dida rexneyen ku li wî û hevalen wî dihatin kirin; çima ku wan tiştek nekiyî. Bi awayekî din, bi zimanê gelêri vegotina meseleya sıfrê ye. Em bi kurşî bibêjin, dida zanîn ku ji bo doza kurdî qet nebe du kevir dane ser hev û keda wan di vê pêşveçûnê de heye..

Piştî van vegotinan, gerek e em li ser meseleya dara çinare jî rawestin ku servivîsa me pê re eleqedar e.. Apê Mûsa di eynî nivîsa xwe de, ku me li jorê navê wê da, eşkere dike ku di sala 1951'ê de çinarekê diçine, yanê datîne.

Dibêje ku ew çinare mezîn bûye û du metro û nîv qalindiya wê û 50-60 metro jî bilindâhiya wê heye.

Gava diçe gundê xwe Stîlîlê, gundiyeke wan gazî wî dike û dibe cem dara çinare. Nîşan didî ku terhik (yanê şaxek) ji berê çûye. Gundî dibêje Apê Mûsa:

"... Ez dibêm tu wek vê çinare yî û ev te-lebîn me yêni li çolê wek vê terhikê ne, ji ber te çûne..."

Apê Mûsa jî, di nivîsa xwe de dide xuyakîn ku ew jî, ji ber Cegerxwîn, Celadet Bedirxan û hwd. çûye.

Belê, em jî terhikê çinare ne û careke dinê em we pakrewanan bi giramî (hummetî) bi bîr tînin. Ruhê we şad be...!"

Dê bila Kak...

D. Ş. TIZYANI

Pıştı gelek malkambaxî û qurbanî, heger gelê kurd negîhiştibe hînek armancê xwe jî, ne xem e. Çawa hebe, bi salan e li ser derbederi û malkambaxiya gel, armanca 'otonomî rasteqin e' ku we raserî çavê xwe kiribû, 'piştî paqijikirina tevaya astengen li berahîka xwe û piştî xebata gelek salan, bi serperiştiya 'serokê xoşti' bi avêtina vê pêngava yekemîn û hilbijarane) iro hûn nêzîkî vê armancê bûne! Dê bila Kak, serkeftina we (bi ci rengî dibe ne xem e) pîro be.

Helbet, ji bo encamdana vê serkeftina we bo serkeftina giştî, divêt her kurdeki welatperwer destê yarmetiye dirêji we bike. È me jî, bi bîranîna çend rûdanen mîjûyî, me divêt em erkê xwe yê neteweyî beramberî mîjûyê cih bi cih bikin. Béguman van tişten ku emê bibêjin hûn ji me çêtir dizanin.

Her weki bûcûna mîjûyê jî bo me di-de xuyakîn, bi rastî jî bîyera kesayeti li dev barzaniyan di astekî zor bilind de ye. Tu caran serê xwe li hemberî kesekî neçemandine. Belê, li hemberî "kesekî!" Lî carinan mirov ji derveyî iradeya xwe tûşî hînek nakesan dibe ku, ci dijiyati, ci hevalîniya digel wan, kesen aza û payebilind serşor dîkin, nakes dîkin. Li hemberî van renge kesan, mirov her çend hisyarî xwe dibe bila bibe, weki tevna pilindirê ne, disa jî kesen aza, hemû gavan nêçir in di tevna wan de. Li ser egeren bû-

yera Mam Celal a 66'an ku digel hikûmeta merkezi êrisî ser bizava kurdî dikir, em ranawestin. Béguman egeren rûdana 66'an û yên 96'an ne weki hev in.

Li ser egeren bi sêdarvekirina 12 endamên PDK'a Îranê di sala 1967'an de li Meydanî Wererham (Kemal Mûînî, Mele Aware, Mirad Şoreş, Mele Yasın, Şaho û hwd.) jî em ranawestin. Me nevêt rûdana 1981-82'an, digel pastaran dagirkirina Şino, Bane, Dûkan û bi sedan gund û navçeyen ditir jî em di bîra xwe û we de bînin. Ü tew şermazîya 1992'an, govendgêran û 'VIVA' kirina pêşmer-

**Her weki bûcûna mîjûyê jî
dide xuyakîn, bi rastî jî
kesayetî li dev barzaniyan
di astekî zor bilind de ye.**

**Tu caran serê xwe li hemberî
kesekî neçemandine.**

gayan li ser tanken neyarê reh û rişen kurdøyetiye... Bi yekcari me nevêt em vê rûdanê di bîra xwe û 'hewe' de bînin Kak. Tenê daxwaza me diyarkirina hevalbendiya digel nakesan e ku çawa kesen aza li hemberî mîjûyê serşor û şermezar dîkin. Bi bîranîna du mînakên 'kîckole!' me divêt bi erkê xwe yê mîjûyî em rabin.

Ma kijan kurdperwer heye ku Şêx Ahmed Barzanî nas nake? Mirovîk aza û payebilind. Serkêş mîjûyekê rûmetdarî gelê kurd e. Ji bîr nekin...

bû. Piştî têkçûna bizava wî (1942-43) derbasi Bexdadê dike û heta bi dawiya ji-yana xwe li wir dimîne. Bi destpêkirina duwemîn pêngava şoreşa rezbera (ilon) 1974'an, ji destpêka ser û heta bi peymâna kirêt ya Cezayirê, axaftinek ku ji laye Basîyan ve hatibû amadekirin, li ser navê wî, ji deng û ji devê wî, rojê 4-5 caran di 'Îstgey Kurdi Bexa' de wisa dest pê dikir. "Ey gelê kurd û bişref. Guh nedîn Misto (Mistefa Barzanî) û dûvelankêñ wî. Ew dijminen biratiya kurd û ereban in. Misto har bûye, şet bûye, nizane ci dike. Nokeriya dijminen Iraqlî dike..." û berdewam. Her wisa, bo me xweş diyar dibe ku hevalbendiya koremara, kesen aza û serbilind dixe ci warî. Ma hêjayî şirovîkirinê ye?!

Ubeydullah, Sabir û Barzaniyên ku navê wan niha nayen bîra me, digel Şêx Osmanê ku di deliveya herî teng a şoreşa kurdî de, bi 500 çekdarên xwe ve şoreş hîşt û digel hikûmetê li dijî bizava azadixwaza kurdî heta bi têkçûna şoreş mil bi mil xebat kîn, piştî têkçûna şoreş..., ma hêja ye ku em di bîra we de bînin Kak? Ma hêja ye ku em ji Zubeyr Zêbarî û heta bi Cafer Bêsvîkî di bîra we de bînin Kak?

Bext û azatiya koremari tune ye. Tenê ew li bîndi keys û deliveya xwe ye. Di encamê de, serkeftina we her çende cihê şanaziya gelê kurd be jî, lê binkeftina we jî hinde cihê malkambaxî û derbederiye gelê kurd e. Ji bîr nekin...

SERNAME Glîşî yê PKK'ê Abdullah Öcalan daxuyand ku wan ji bo şer rawestinê bi hikûmîta Refahî re têkîlî danîne. Ev daxuyanf di kovara fermî ya hikûmîta Misirî, El Mûsavar de derket. Öcalan got: "Me ji bo dawîlîanîna şer ku 12 sal in dîdome, bi hikûmîta Refahî re têkîlî danî; lê hevdîtina me ji merhaleya destpêkê derbas nebû."

Öcalan dîsa di wê daxuyanîye de li ser suîkasta li dîjî wî hatîbû amadekirin sekîn û dîyar kir ku hikûmîta Tansu Çîlerî bi te-nêji bona vê yekî 85 milyon dolar xerc kîriye. Öcalan bangek jî li dewletên ereban kir; ji bo ku karibin li dîjî siyonizmê bi awayekî xurt bisekinin, divê piştgiriya gelîn erek û kurd xurtîr bibe.

HÊZEN PDK'ê û artêşa Iraqê ku di 31'ê gelawêjê de Hewlîr dagirtin digel erîşen bi moşekan ên Amerîkayê hevkîariya xwe domandin û roja 9'ê rezberê içar ketin Silêmaniye. Li ser erîşen PDK'ê yêni bi alîkîariya Iraqê, hêzên YNK'ê bîyî ku li ber xwe bîdin, ji bajîr ber bi sînorê Iranê veşîşyan.

Digel hêzên YNK'ê bi hezaran sivil ji hatîn li sînorê Iranê asê bûn, Iran rî nade wan.

Tirkîyeyê ji amadekîariya dagirkirina Başûr û aîrandîna herêmeke tampon dike, lê mayînîn ku hêzên ARGK'ê daçikandîne û berteka welatên herêmê, karê wê dijwar dike.

NÛÇE

Sedema bingehîn a krîza başûrê Kurdistanê:

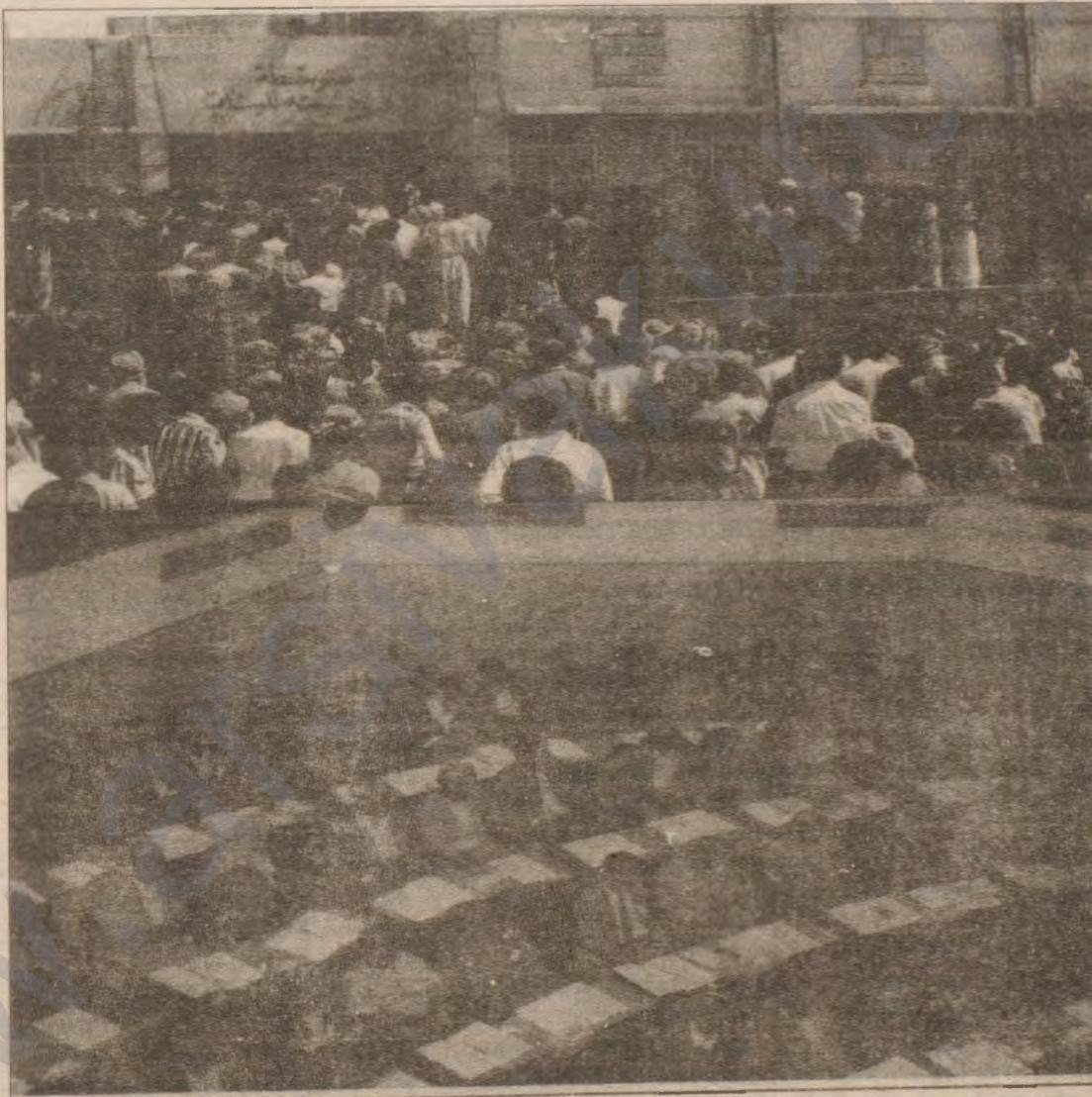
Parçebûyîna kurdan e

RAGIP DURAN

Parçebûyîna kurdan bi Peymana Qesra Şîrîn dest pê kir û pişt re ev parçebûyîn ji aliyê hêzên Rojava û dewletên ku li herêmê serdest in ve hate domandin. Ev parçebûyîna kurdan, wan li hemberî paytextên ku li dîjî wan têkoşînê didin, lawaz dike. Heta li hemberî paytexte-kê dibe aleta paytexteke din û ev yek li herêmê ji aliyê siyasi û leşkerî ve, rî li ber potansiyela rastîn a kurdan, digire.

Ji bo ku mirov ji gelek aliyan ve krîza bakurê Iraqê (başûrê Kurdistanê) fêm bike, divê pêşî mirov pirsîn di cih de deyne holê. Dû re jî, ji van pirsan re bersivîn rast (qet nebe yêne nêzîkî rastiyê) peyda bîke. Lî lazim e ev bersiv di demeke kurt de pûç dernekevin. Ji bo vê jî, divê pêşî raboriya nêzîk a kes û rîexistinê li herêmê (Saddam, Barzanî, Talabanî û PKK'ê) bigire ber çav. Her wiha politîkayê wan û pêvajoya guherîna faktoran ên ku ev politîka jê diafirin ji. Hêzên derve ji (Tirkîye, Iran, Sûrî, DYA û Rojavayê Ewrûpayê) ku faktorîn hundîrîn bi wan re di têkîlîye de ne, tewra wan a ku li hemberî krîzê nişan dan û tewra wan a ku ji bo berjewendiyê xwe dikarin bistînin, ger em bixin nav vê tahlîlê, wê di cih de be.

Politîka, di encamê de hunereke hevkîseya hêzan e. Hêzên di her şert û mercî de bi krîzê re têkîldar in, em hêzên wan ên ekonomik, leşkerî û siyasi dema li mêzînê bidin, wê kîjan hêz, di kîjan demê de û di kîjan şerti de giran were, emê bibînin. Çapemeniya tîrkan guh nedâ hêzên herêmî, tenê tahlîlîn global ji xwe re bes dîtin. Di rojname û televîzyonan de, zêdetir ev krîz ji aliyê DYA'yê (ABD) ve hate nirxandin û di-yarkirin. Zêdetir cih dan agahîyen ku

çavkaniya wan DYA bû. Lî belê mirov bîyî ku nêzîkîtêdayina hêzên herêmê bizanibe, ne mimkûn e ku nêzîkîtêdayina hêzên derveyî ji binirxîne.

Hinek pirs û nişanîn bersivan ku di-vê li ser bê fikirîn, em rîz bikin:

1) Barzanî çîma di vê demê de bi alîkîariya Saddam êrîşî Talabanî kir. Ev nêzîkîtêdayîn dide nişan ku PDK'ê ji menfaetên biçûk û rojane re xwe kir qurban?

Ji bo bersiva rastîn a vê pirsê, divê girseyen ku li pey Barzanî, Talabanî û Saddam in, mirov nas bike. Cihêن ku ew lê serdest in, divê mirov ji aliyê cografi, cîvakî û aborî ve şert û mercîn wan bizanibe. Yanê divê mirov van her

sê hêzan ji aliyê çînî ve baş bizanibe. Saddam dixwaze vê rojê, Talabanî ji dixwaze roja ku wê bê temsîl bike. Û Barzanî hêzeke kevn e.

2) Talabanî, ku baweriya xwe bi Îranê tîne, çîma ji DYA'yê alîkîari xwest, ku DYA rejîma Tahranê xistiye serê listeya "Dewletên Terorist". Gelo hevkîse û nakokiyê hundîrîn ên herêmê li dû hevkîseya global diçin?

Bersiva vê pirsê, di rewşa çînî ya ba-jariyê (Hewlîr, Silêmaniye) ku Talabanî wan temsîl dike, de ye. Pêwendîya di navbera îslamîya Tahran û laîktiya YNK'ê de, hem ji aliyê siyasi ve hem ji, ji aliyê ideolojik ve, tenê mirov dikare bi nêzîkahîya hevkîseya hêzan fêm

Dema ku pêşmergîyê Barzanî ketin paytexta Başûr Hewlîrê, tevî hêzên Saddam, avahiya parlementoyê ji dan ber topan. Gelê kurd ê Başûr cara yekemîn hilbijartîneke demokratîk pêk anîbû û nûn-erên xwe şandibûn Hewlîrê, lê demokrasi qet pêk nehatibû. Niha ji wê parlementoyê ji tu şop neman.

bike.

3) Enqere, ji aliyekî ve bi navbertiya alîgîrîn îslamî ya di nav hikûmetê de, dixwaze têkîliya xwe bi Tahran û Bexdadê re germ bike, li aliyê din baskê mûhafazakar ê hikûmetê ku alîgîrîn Washingtonê ye, wê çawa têkîliyê xwe bi DYA'yê re germ bike? Di vê krîza dawî de Erbakan gelo ji ber ci wi-sa bêdeng ma?

Politîkaya hêzên îslamî ya li ser kurdan û têkîliyê wan ên bi mutefîkên xwe yêni Rojhîlata Navîn re, heta radeyekî bersiva vê pirsê dide. Guherînen di navbera hevkîseya dewleta tîrkan de, di vi warf de dubendiyê derdice.

Dûmahîk Rûpêl 15

Der heqê rastnuştena kirdkî de kombiyayışê Stockholmî (1)

M. MALMIŞANİJ

Roja diyina aşma tebaxe (menga agustose) de, Stockholm de, kirdkî (kirmancî, dimilkî, zazakî) ser o kombiyayış dest pê kerd û hîrê rojî (2-3-4'ê tebaxe) ramit. Komeleya Nuştoxanê Kurdan-Swêd de (Komeleya Niviskarêne Kurd li Swêdê) no kombiyayış amade kerdbî. Kombiyayışê Stockholmî de nê pancês kesî amade biy:

Sait Aydoğmuş (Piran), Osman Aytar (Sewregi), Münzür Çem (Dêrsim), Memo Darêz (Bongilan), Haydar Diljen (Sewregi), Nihat Eli (Sewregi), J. Espan (Piran), Cemil Gündoğan (Dêrsim), Lerzan Jandîl (Gimgim), Çeko Kocadağ (Gimgim), M. Malmışanij (Piran), Selim Mûrat (Palu), Kamer Söylemez (Dêrsim), Kazim Temûrlen (Dêrsim), Harun Turgut (Palu).

Béguman no kombiyayış wareyê ziwanê kurdî de û hîna zaf zî wareyê lehçeya kirdkî/ kirmancî de gamêda muhim a. Nê kesan no kombiyayış de rastnuştena kirdkî ser o meylê xwi tesbit kerdî. Nê kombiyayış de meselanê cérnan ser o yew bi yew û derg û dila munaqşey biy. Şima nê nuşti de neticeyanê nê munaqşeyan û meylan wanenê. Neticeyê ke ze meyl tesbit biyê, fikrê vêşaneyê (zafaneyê) nê kesan ifade kenê. Nê, ze tewsiye û tekliyi yê. Keso ke biwazo şîno zey nê meylan binuso.

Tanî çeku (kelime) yan zî formê çekuyan ê ke ma no nuşte de ze nimûne nuşte, tanî mintaqayan de ciya yê.

1)- Herfi

Herfî elfaba ewroyin a kurdî nê 31 herfi yê:

A B C Ç D E È F G H I İ J K L M N
O P Q R S Ş T U Ü V W X Y Z
a b c ç d e è f g h i i j k l m n o p q r
s s t u ü v w x y z

Tanî nuştoxi nuşteyanê xwi de herfanê zey "Ü" û "Ğ" nusenê yan zî herinda herfa eyn a erekbi de işaretê apostrof (') ronanê. Madem ke elfaba kurdî de çinî yê, ganî nê herfi û işaretî nêre nuşte. Ma vajî, ganî herinda "gerib"î de "xerib", herinda "Hezretê Eli" de "Hezretê Eli" binusyo (bîro nuştene).

2)- an

Kirdkî de, tanî cayan de, herinda "an"î de "-üm", "-on", "-û" yan zî "-o" vajiyêno. Herinda "-am"î de zi tanî cayan de "-üm" yan zî "-om" vajiyêno. Labelê nuştene de ganî ebe formanê "-an" û "am"î binusyo. Çend nimûney:

Meylê kombiyayış: Mangan, dewan, banan, zanayan

Formê binî: Mûngün/ mongon/ mûngû/ mongo, dewûn/ dewon/ dewû/ de-

wo, bûnûm/ bonon/ bûnûl/ bono, zûnayû/ zonayon/ zûnayû/ zonayo

3)-am

Meylê kombiyayış: Cam, dame, lamba, name, tam, temam, zama

Formê binî: Cûm/ com, dûme/ dome, lûmba/ lomba, nûme/nome, tûm/tom, temûm/temom, zûma/zoma

4) Tarixî

Tanî nuştoxi nuştene tarixan de işaretê "—" yan zî apostrof (') xebitnenê (gûrenenê). Meylê kombiyayış aw o ke tarixî bê nê işaretan binusiyê.

Meylê kombiyayış: 25ê aşma nîsanê/ 25ê aşma nîsanî, lê gulane, 17ê Temmuze

Formê binî: 25-ê aşma nîsanê, 1-ê gulane, 17-ê temmuze

25'ê aşma Nîsanê, 1'ê Gulane, 17'ê Temmuze

5) Kilmnuştene (abbréviation)

Cekuyan yan zî nameyanê kilmkerdeyan dim a apostrof esto. Labelê herfanê kilmerdeyan dim a nuqta nêronêna. Nimûne:

Meylê kombiyayış: Kesê welatperwerî lejê YNK'î û PDK'î nêwazenê.

Formê binî: Kesê welatperwerî lejê Y.N.K.-î û P.D.K.-î nêwazenê

Kesê welatperwerî lejê YNK-î û P.D.K.'î nêwazenê. Kesê welatperwerî lejê Y.N.K.'î û PDK ì nêwazenê

I-Name

Nuştoxê kirdan/ kirmancan ewro tanî nameyan ebi forman û çekuyanê ciya ciyâyan nusenê. Cêr ra ma derheqê tanî nameyan de meylê kombiyayış nusenê:

1) Nameyê rojan

Nameyê rojan ebi herfa werdi (qice) dest pê kenê û wina nusiyêne:

Kirdkî/ kirmancî: Şeme, yewşeme, dişeme, sêşeme, çarşeme, panşeme, îne

Tirkî: Cumartesi, pazar, pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma

2) Nameyê mewsiman

Nameyê mewsiman wina nusiyêne: Kirdkî/kirmancî: Wişar, hamnan, payız, zimistan

Tirkî: ilkbahar, yaz sonbahar, kiş

3) Nameyê qitayan (kontinentan)

Nameyê qitayan ebi herfa girde dest pê kenê û wina nusiyêne: Asya, Europa, Amerika, Afrika, Avustralya, Antarktika

4) Nameyê şaristananê (bacaranê) Kurdistanî

Ze prensip, nameyê şaristananê Kurdistanî, zey vatisê şarê aw (ay) şaristanî

nusiyêne. Nimûne: Dêrsim, Gimgim, Bongilan, Diyarbekir, Mêrdin.

5) Nameyê ziwanan û lehçeyan

Nameyê ziwanan û lehçeyan ebi herfa werdi dest pê kenê.

Nimûne: kirdkî/ kirmancî/ dimilkî/ zazakî, kurdkî, tirkî, fariskî, frenskî, ingilizkî

6) Nameyê dînan û mezheban

Nameyê dînan û mezheban ebi herfa werdi dest pê kenê.

Nimûne: misilmaniye/ misilmaney, xiristiyaniye/ xiristiyaney, yahudînî/ chudey, elewiyênî/ elewiyey, katolikînî/ katolikey

7) Nameyê mensûbanê miletan

Nameyê mensûbanê miletan ebi herfa werdi dest pê kenê. Nimûne:

O kurd o, a tirk a, no lajek alman o, nê keynekî ereb ê.

Sifet û zerfê ke nameyanê miletan û dewletan ra viraziyênê zî ebi herfa werdi dest pê kenê. Nimûne:

Keyneka kurde (kurdi) kirdkî wend, keyneka tirke (tirki) tirkî wend.

Tanî xortê kurdperwerî ewro zîndanan de yê.

Gelek üniversiteden de Iranoloji esto, labelê kurdoloji çinê yo.

8) Nameyê mensûbane şaristanan

Nameyê kesan ê mensûbanê şaristanan, mensûbanê dewletan û miletan ebi herfa werdi dest pê kenê. Nimûne:

O piranij o.

A dêrsimij a.

No lajek İranij o.

Nê keynekî gürçistanij ê.

Seyid Riza dêrsimij (dêrsimiz) bî.

Ehmedê Xasî yo ke kitabo kirdkiyo veren nuşto hezanij bî.

Not: Herinda "-ij"î de tanî cayan de "-ic" yan zî "-iz" zî vajiyêno. Nimûne:

Dêrsimiz, Piranic, Çewligic/ Çoligic.

Sifet û zerfê ke nameyanê şaristanan ra viraziyênê zî ebi herfa werdi dest pê kenê. Nimûne:

Gedeyiya mi de mündiya lawure Piran de biqîmet bî. (Çekuyê "lawure", nameyê şaristanê "Lahor"î ra yeno.)

Ma hete camêrden di tewir şalwarê siyay xwi pay kerdînê, tewiro yew qere mendû aw bin zî ewrûpa bi; labelê awrûpa hîna vay bi.

9) Nameyê kesan ê xerîban

Nameyê kesan ê xerîban ke orijinalê xwi ebi elfabeya latîni nusiyêne -ma vajî nameyê ewrûpayijan û amerikayijan-, zey orijinalê nê nameyan nusiyêne, telefuzê yîni parntezan miyan de nusiyêne.

Nimûne: Renê Descartes (Rône Dekart), Shakespeare (Şekspîr), George

Bush (Corc Bûş)

Nameyê kesan ê orisan, ereban, farsi... ke orijinalê xwi ebi elfabeya krlîkî, erekbî û fariskî... nusiyêne, zey telefuzê nê nameyan nusiyêne.

Nimûne: Gorbaçov, İbnî Xeldûn, Sedîyê Şirazı

Nameyê kesan ê misilmanan û şarê Rojhelatê Miyanîn (Ortadoğu) zey telefuziyayena nê naman nusiyêne. Hafiz Esed, Saddam Huseyn, Mehmed Derwiş, Xumeynî, Muhammed İqbâl.

Eger imkanî nuştene orijinalê naman ê xerîban -hetê herfan ra- çinê bo, aw wext herfî nizdiyê nê herfanê xerîban tercih benê. Ma vajî herinda "Kungsträdgården"î -ke nameyêdo isveçki (swêdkî) yo- de merdim şîno binuso "Kungstradgarden". Çimkî herfî "ä" û "å" kurdî de çinîyê û beno ki daktifoyê kurdan de zî çinê bî.

10) Nameyê kitaban û nuşteyan

Her herfa verin a her çekuyê kitaban yan zî nuşteyan (yaziyan) gird nusiyêna, labelê nê nameyan de herfa verin a edatan û konjunksiyonan (conjonction, bağlaç) gird binusyo zî beno, werdi binusyo zî beno. Ma vajî nameyê kitaban Münzür Çem, J. Espan û Qemerê Ali wi-na nusiyêne: Hotay Serra Usîfe Qurzikî, Tanî Estanîkî û Deyirê Ma, Adir û Asme.

II-FİİL

Kurdî de yew fiil esto ke temam niyo, zek erekbî de vajiyêno "fiilo naqis" o yanî "fiilo nâmct" o, tena demeyê nikayine (présent) de anciyêno. Nameyan, zemîran yan zî sifetan dim a yeno, menayêda newa dano yîni. Muqabilê nê fiili frenskî de "être", ingilizkî de "to be" yo.

Ganî nuşto xwi virî nêko ke filo corin zemîran, sifetan û nameyan ra ciya nusiyêno. Tiya de ma çend nimûneyan nusenê:

ez a, ti yi, ti ya, o yo, a ya, ma yê, şima yê, ê yê

ez Kurd a, ti Kurd i, o/ yû Kurd o/ ya Kurd a,

ma Kurd ê, şima Kurd ê, ê/ yê kurdê ez gird a, ti pîl i, aw/ ay defter o/ a qelem a,

ma zaf ê, silma tanî yê, ê zanaye yê.

Menfiyê (negation) nê fiili

Ez niya, ez nêbiya, ez nêbîbiya

Ti niyi, ti nêbi, ti nêbîbiya

O niyo, o nêbi, ti niya, ti nêbiya, ti nêbîbiya, o nêbîbi

A niya, a nêbi, a nêbîbi

Ma niyê, ma nêbiyê, ma nêbîbiyê

Şima niyê, şima nêbiyê, şima nêbîbiyê

Ê niyê, ê nêbiyê, ê nêbîbiyê

Domê ci esto

Dahûrîna peyvan (4)

Mîna me di nivîsên xwe yên berê de çawa ku peyvîn di jiyanâ me ya rojane de pir derdikeyin ber mehîdabû dest, em dê di vê nivîsê de jî wisa bikin.

kîjan: Ev peyva hanê ji sê hêmanan çêbûye: kî+ji+van.

"kî" cînavkeke pirsiyarkî ye, "ji" daçek e û "van" jî cînavka îşarkî ye. Dikare di şûna "van" de "wan" jî bê danin.

Nimûne: Te kî ji van xwest an te kî ji wan xwest? Bi kurtî, êdî ew wiha tê bikaranin: Te kîjan xwest?

cîtorî: Ji "çî" û "terh"î hatiye pê, wekî peyvîn hevedudanî, bi qonaxa demê re dageriyaye û bûye cîtorî, ku "çî" cînavkeke pirsiyarkî ye û "terh" jî di wateya "awa" an jî "hawa" de ye. Her wiha "terh" li "tor"î dageriyaye. Peyva "cîtorî" wekî "çîto" jî tê bikaranin.

berojk: Niha di nav gel de pirtir wekî "berosk" tê bikaranin. Peyv bi xwe ji sê hêmanan hatiye pê: Ji "ber", "roj" û "kî" ye. Li vir "ber" pêrkît (pêşgir), "roj" nav û "kî" jî parkît (paşgir) e. Dema ku ev her sê hêman hatine cem hev an "rî" ya "ber" an jî ya "roj"î ketiye, digel vê yeke "jî" ya "roj"î jî li tipa "ş"î de dageriyaye. Bûye "berosk".

Îcar em li ser pevguherîna tipen "jî" û "ş"î de rawestin. Tipen di zimanan de li gorî jêderka xwe têne senifandin, mîna tipen lîvî, tipen difinî, tipen diranî û hwd. Ev her du tipen hanê, jêderka wan yet e û di kurmancî de ji bo wan tipen binê zimên jî tê gotin. Ji ber vê yekê, tipen ku jêderka wan yet e, bi qonaxa demê re cihê xwe bi hev diguhêrin. Ev guherîna ku di navbera "jî" û "ş"î de qewimiye jî, ji ber vê yetê ye.

Tipen di zimanan de li gorî jêderka xwe têne senifandin, mîna tipen lîvî, difinî, diranî û hwd. Îcar tipen ku jêderka wan yet e, bi qonaxa demê re cihê xwe bi hev diguhêrin. Ev guherîna ku di navbera "jî" û "ş"î de qewimiye jî, ji ber vê yetê ye.

herfna ku di navbera "jî" û "ş"î de qewimiye jî, ji ber vê yetê ye.

germijk: Hevedudanî ye û ji du hêmanan çêbûye: germij+.

Em piçek jî li ser "germij"î rawestin. Germ, bi serê xwe rengdêr e, ji wê lêker hatiye çêkirin, bi "ijandin"î. Nimûne: germ+ijandin, nerm+ijandin, kel+ijandin, teng+ijandin...

Wekî tê zanîn mirov dikare ji raweya fermanî ya lêkerê parkit bi dest bixe, nimûne: Bigermije, binermije, bitengije... Li vir "bi" raweya fermanî ye, "germije", "nermije", "kelije" û "tengije" jî kokêl lêkeren fermanî ne, ku di rewşa ne-gergûhêz de ne. Jixwe "e" ya li dawiya wan ji dikeve. Bi vî awayî peyva "germij" hatiye çêkirin.

Hemin em li ser çêkirina lêkeran ji navdêr û rengdêran sekinin, min divê ez du qertafêr dim jî ku lêker bi wan tê çêkirin pêşkês bikim.

Yek jê "andin" e û ya din jî "isandin" e. Heye ku "isandin" û "ijandin" di dest pêkê de eyñî bin. Ji bo wan nimûne: Ji bo "andin"î rast+andin, derew+andin. Ji bo "isandin"î rep+isandin, tep+isandin.

Em di ser xalekê re qewaz nedîn, bi alikariya hin lêkeran jî, ji navdêr û rengdêran lêker têne çêkirin. Mîna "kirin", "bûn", "dan" û "xwarin".

Peyvîn: Ev peyva hanê ku çendî we-

ki peyveke xwerû, sade bixuye jî, peyveke hevedudanî ye. Ji sê hêmanan çêbûye; ji "bi", "hev" û "çûn"î.

Di vê peyvî de "bi" daçek, "hev" jî bi gotina Celadet Bedirxan cînavka berbihevîn e û "çûn" jî lêker e. Eger em wan bi hev ve deynin: bi+hev+çûn, vêca bi demê re li "pevcûn"î dageriyaye.

Ji aliye din ve, qaydeyek di zimanê me de heye ku ew jî ev e: Gava daçekek were pêsiya cînavka berbihevîn, tipa wê ya dawîn dikeve û ya pêşin jî cihê xwe dide tipeke ku ji eyñî jêderkê ye. Nimûne: Bi+hev+ re, dibe pevre. Ji bo zelal-kirina mijarê bi ya me nimûneyek bes e.

Cendî ku iro em peyva "pevcûn"î di şûna "qîrîn", "qewxe" û "lihevxitîn"î de bi kar tîmin jî, wateya wê ya rast ne ew e. A rast ev e: bihevburûn, bihevvarbûn û her wekî din e.

serjekirin: Ev jî, ji sê parçeyan pêk hatiye. Ji "ser", "jê" û "kirin"; li vir "ser" nav, "jê" cînavka veşarî" û "kirin" jî lêker e.

Peyva "ser" bi qonaxa demê re cihê xwe daye "ser"î; "jê" jî çawa me li jorê jî gote cînavka veşarî ye. Îcar em vê "jê" ye rave bikin: Ev cînavk di şûna keşen sêyemîn ên yekejimar de tê bikaranin. Nimûne:

Min ji wî/wê re got, di şûna vê hevokê de mirov wiha jî dikare bibêje: **Min jî**

re got. Ev jî heye, çaxa em hevokê weki nimûneya dawî saz bikin, zayenda kes an tişt diyar nabe. Di nimûneya pêşin de zayend eşkere ye.

Cînavkên me yên veşarî yên din jî he-ne ku wezifeya wan û ya "jê" ye eyñî ye, mina "pê", "lê", "tê".

cerîk: Ev peyv bi çend awayan tê bilêvkirin ku hevedudanî ye. Nolî "çeyrek", "çarîk" û "çaryek". Jixwe awayê rast a peyvî "çaryek" e. Mebest jê "ji çaran yek" e; wekî "dehyek" ku ew jî "ji dehan yek" e.

Ev peyva me ku iro bi rîjeyeke pir mezin di tirkî de tê bikaranin, tê wê wateya ku tiştî heyi dike çar parce.

çolang: Ev peyv navdêr e, yanê ismî fail e. Ew hevedudanî ye û ji du hêmanan hatiye pê. Ji "çol" û ji "ang"î. Heta li hin deveren welatê me ji "çolang" re "çilag" û "culeg" jî tê gotin.

Min divê em li ser peyva "çol" an jî "çil" û "cul"î jî rawestin. Iro di kurmançî de ev peyv li teşeya "çil" dageriyaye. Ku êdî em vê di wateya kinc û çek, cirax û heta li hin deveren jî di wateya kurtan û palan de bi kar tînin.

Lê di rastiya xwe de "çol" ku ev peyv jî ketiye zimanê tirkî û bi teşeya "çûl" de tê bikaranin, di wateya cawê ku ji rîs hatiye raçandin ango çêkirin de ye.

Pêwist dibînim ku ez parkita "ang"î jî rave bikin. Di vê parkîte de "ng" nolî rayek, kok dimîne û dikare dengdarek bê pêsiya wê. Nimûne: sor+ing, pêş+eng. Bi van parkitan hem navdêr û hem ji ismî fail tê çêkirin.

ZANA FARQÎNÎ

Bêşerm û zâlim in

A. MELİK FIRAT

Iro ku ez hatime ji şest salî derbas bûme, temenê (emr) min giş li sirgûnê û di hepsan de derbas bûye. Têkoşînekê didim. Malbata me jî, di tarîx de tim ji bo gelê xwe û ji bo heqanîyetê têkoşîn daye. Wexta ku li Kurdistanê axa û began zilm bikiranâ, hînter-landa malbata me ya manewî, ya rûhanî hebû, li hemberî zilma wan derdiketin, digotin:

"Zilmê nekin. Zilm, tiştekî li derveyî qanûna ilâhî û li derveyî insanetiye ye. Ev guneh e, heram e. Ev tiştekî xelet e..."

Ev heftê sal e ku têkoşîna me li hemberî dewleta "ropo" ye... Em jî mîna bav û kalên xwe dibêjin, li xelkê zilmê nekin. Em ji axatî û begîtiye nehatine, quweta me ya madî tune. Tenê em ji hezkirina gel quwetekê distînîn û ji zaliman re dikarin bibêjin, hûn neheq in...

Di van rojê dawî de, mebûsekî Wanê ku bi eslê xwe jî tirk e, dê û bavê wan leşkeren ku êsîn in hilda bi xwe re bir ji bo ku wan êsîran xelas bike. Di çapemenî û siyaseta wan de zelzele çêbû!.. Gişan ker û hespê xwe nal kirine, bi dû ketinel...

Mîna kerê çolan e bêhefsar li dû ketine û

dibêjin:

"Te şerefa dewleta me şikandiye!"

Hûn li dînyayê bigerin, tiştîki wiha nabînin. Vêga Amerîka bûye hakîmê dînyayê, lê ji bo leşkerêkî xwe qiyametê radike, xwe ji tu têkiliyê nade paş... Quweta mezin a duyemîn Ôris e, dikare di nav 24 saetan de Çeçenistanê ji holê rake, di gel vê yekê jî, dixwaze pirs girêkan bi aştiye çareser bike.

Di nav vê dewletê de yênu ku dibêjin: "Em sîvîl in" derewan dikin, ne sîvîl in, ji leşkeran xerabir in. Ew zexel in... Gava sér li nav daristanê digere, li dora wî goreş hene, çeqel... Pê re digerin, dibêjin bila sér li gayekî, li xezalekê an jî li gamêşekî bixe, ci ji berî ma emê bixwin. Yênu ku di nav vê dewletê de dibêjin: "Em sîvîl in em siyasetê dikin", ew goreşen dora gur in, ne yênu sér in jî...

Wexta ku sér û piling û hirç dikevin nav kerîyekî, pezekê digirin, dixwin. Lê her çiqas gur jî bi pezekê têr bibe, ew bi yek û didoyan qâil nabe, ku pêncsed pez hebe, her pêncsedî jî dikuje. Heywanekî xayîn e...

Îro dêlegurekê wan heye, temamê wan ketine dû wê dêlegurê û li dor gergedan û kelaynakân top dîbin. Mirov ji vê civata wan tu tiştî hêvî nake.

Xelkê Karadenizê dibêjin:

"Eme, an mejîye me cot e, an jî em ji binî ve bêmejjî ne."

Mesut Yılmaz serokê partiya mûxalefetê ye. Fethullah Erbaş ji parlementerek e, çûye leşkeren êsîr xelas bike (ji xwe bi milyonan jî

herin, dewlet bi dû nakeve, ew bi diziya xwe ve meşgûl in), Mesut Yılmaz dibêje:

"Ez ji vî mebûsî şerm dikim!"

Tu mîzebiye ku bêbavekî çere ye!...

Lawê wî bi topê listibû, top li çavê wî ketibû. Ew serokwezîr bû, hemû karênu xwe hiş û bi dû lawê xwe ket... Lê bi hezaran lawên vî welaşî diçin, ne xema wî ye. Cîma? Ji ber ku yê têne kuştin ne dewlemend in, lawê feqîr û belengazên vî welaşî ne, dibêjin: "Bila herin..." Evqas bêşerm û zâlim in...

Jixwe Süleyman Demirel ku ba jî ji ber here "Bibêjin ev ci bêhneki xweş e! Mîna bêhna gulên İspartayê ye!..." dibêje.

Îca eme çawa ji bêhna bayê paşıya wî re bibêjin, bêhna gulên İspartayê!?"

Li temamê dînyayê dewlet ji bo milet xizmetkar in, lê di vî welaşî de dewlet bûye wekî Xweda û milet jê re kirine kole. Ji xwe re peykerek (heykel) çêkirine, cûcîyek xistine nav (dibe ku çarpeyek jî be) ku bizire jî, dibêjin "çi dengekî rînd e" û ew bi xwe jî pê re dizirin... Wiha hatine elimandin. Reaksiyon tune.

Bêsiûdiyeke me kurdan jî ew e ku ev milet bixwe belengaz û nezan e. Di nav yên ku wan idare dikin de yek tirk tune ye. An ereb in, an arawid in, an laz in, an çerkez in, an boşnak in, an jî cehşik û gemarîn me kurdan in...

Ka mîze bikin di warê zanyariye (ilm) de, di warê fenê de, di teknolojiye de, di iktisadî de ci pêşketinê wan hene? Tu tiştî...

Di helbestvaniya kurdî de helbesta serbest

Helbesta serbest, yekemîn car di salê 1930'an de, bi destpêkirina Mamosta Goran û bi berdewamkirina Qedîcan Efendî derbasî jiyanâ kurdewarî dibe.
Her çende hinek ji helbestvanê kurdan bi helbesta serbest kar kirin jî, belê, (kêm zêde) ji salê 1960'an û pêhel, helbesta serbest di helbestvaniya kurdî de cihê xwe bi berfirehî digire.

Bê çawa bi destpêka jiyanê re evin û evindariyê, başî û nebaşiyê dest pê kiriye, her wisa huner û hunermendiyê jî, di jiyanâ mirovatiyê ya rojane de cihekî giring girtiye û roleke mezîn leyistiye. Her ku mirovati, digel teknolojiya xwe ve bi pêş de çûye û qonax bo qonaxê derbas bûye û rengekî nûtirî jiyanê wergirtiye, her wisa huner û hunermendiyê jî gav bi gav, war bi war, qonax bi qonax digel mirovatiyê reng daye û li dûv astê jiyanâ mirovatiyê naverok û kilişeya xwe guhertiye û bi erkê xwe yê nûjen rabûye.

Huner, peyveke hinde berfireh e ku em bi sanahî dikarin ji vê peyvî re 'peyveke gerdûnî' ye bibêjin. Ne tenha di warê jiyanâ mirovati, belkû di hemû gav û warê jiyanâ xwezayî de, ci tiştê ku di heyniyê de heye, ji karkirina mëşa hinguv bigire, heta bi karkirina kesê diplomat û ji vê ji wêvetir heta bi çûn û dagirkirina fezayê, hemû di bin baskê peyva "huner" de cih digirin. Bi kurtayı peyva "huner", nûneriya tevaya rîl û şopêni jiyanê dike.

Yek ji van rîl û şopêni jiyanê ya sereke ji helbest e. Helbet, gava ku peyva helbestê tê bikaranîn, yekser awaz (mûsiqe) ji xwe dide pêş, li ber pozê mirov radiweste û 'min ji bîr nekin' dibêje. Heger xwezayî helbest be, av û ba ji awaz in û pelên her darekê, her giyayekî ku heye ji, beguman notayê vê helbest û awazê ne. Ev her du peyv tu caran ji hev nayêne cüdakirin. Weki goşt û neynûkê têkilî hevin.

Her weki li serî ji me dabû xuyakirin, her ku mirovati digel teknolojiya xwe ve qonax diguhert, awaz û helbestê ji rengê xwe diguhertin û ji berdevkiya evineke yekta (evîna di navbera du kesan de) xwe riha dikirin û ne bes berdevkiya jiyanekî nûjen, belkû bi nûneriya parastina mafê mirovan, aştiyê, azadiyê, rûmet û demokrasiyê, bi kurtayı bi nûneriya xwe ya ji bo hemû giyaneweran, bi girtina cihê xwe yê rewa, rengê xwe yê gerdûnî wer-girtiye.

Egerên peydabûna helbesta serbest

Li welatên Rojava di sedsaliya 14'an

û 15'an de, pişti serkeftina kapitalizmê li hemberî feodalizmê, di jiyanâ komelê de roj bi roj guherînê berbiçav peyda dibûn. Komela rojavayî ji jiyanâ çandinê û xwedîkirina dewaran derbasî kargeh û bazareke nûjen dibû. Her ku sermayedariyê şûna lingên xwe digirt û di pêşkêsiya sermayedaran de teknoloji bi pêş de dicû, digel berfirehbûna daxwaz û pêdiviyen komelê, eş û azar, gelş û arîşeyen komelayeti ji her dicû kûrtir û berfirehtir dibûn. Digel berfirehbûna gelş û arîşeyen komelê, huner û hunermendiyê jî, ji bo bersivdana daxwaz û pêdiviyen komelê û ji bo têkoşîneke dûr û dirêj, bi lez û bez xwe amade dikirin û her wisa bi layengiriya komelê, li dijî kar û kirinê narewa yê sermayedariyê (weki her car) cihê xwe digirtin.

Her ku sermayedariyê bi lez û bez ges dibû, bi kurtayı, bextê komelê ji hewqasî bi lez û bez res dibû. Daxwaz û pêdivî, eş û a z a r , bêkarî, birçitî, û bê-s e r û -beriyê di jiyanâ komelê ya r o j a n e de, roj bi roj giraniya xwe didane xuyakirin, û weki konekî res bi ser jiyanâ komelê de vedigirtin. Her tişt hinde bi lez dihate guhertin ku êdi mîna berê bi gotin û nivîsinen dûr û dirêj, yan ji, bi helbesten këssaz (wezn û qafîye) yê pir peyv û pir malik kes vêre nedigîşt. Ji bo daxuyakirina eş û azarîn komelê û ji bo destnîşankirina riya çaresiyê, edi ji helbestvanan dihate xwestin ku bi şêweyekî 'hindik û rindik' berhemên xwe bidin. Ango, li şûna helbesteke pir peyv û pir malik, bi çend rîzîn ku ji çend peyvan pêk hatîye (belê têr naverok) helbesten xwe diristin. Her wisa helbesta serbest, ji bo bersivdana daxwaz û arîşeyen komela sermayedari, yekemîn car li nav komela rojava peyda dibe û di destpêka sedsaliya 20'an de, ji layê helbestvanen Rojhilata Nêzîk ve tê bikaranîn.

Şaîr Goran

Di helbestvaniya nû de helbesta serbest

Helbesta serbest, yekemîn car di salê 1930'an de, bi destpêkirina Mamosta Goran û bi berdewamkirina Qedîcan Efendi derbasî jiyanâ kurdewarî dibe. Her çende hinek ji helbestvanen kurdan bi helbesta serbest kar kirin jî, belê, (kêm zêde) ji salê 1960'an û pêhel, helbesta serbest di helbestvaniya kurdî de cihê xwe bi berfirehî digire. İro ji, tevaya helbestvanen nûhatî li ser vê rîçikê berhemên xwe yê helbestî didin.

Ev renge helbest, di nav kurdan de bi çend awayan tê binavkirin. Weki: Helbesta azad, helbesta serbest, helbesta nûjen, helbesta bêkêş, helbesta serbest a bêkêş.

Di Jiyanâ kurdewerî de hel- best

Bi peyda-bûna hel-bestâ bê-kêş, (ji ber ku m i n a g a h i n i n e, li tevaya cihanê n a b ê - j i m) li Rojhilata Na-vîn, (ji bili kur-di) du cu-reyên hel-bestan hene.

- 1- Helbesta këssaz (klasiki)
- 2- Helbesta bê-kêş (serbest)

Belê li Rojhilata Na-

vîn, tenê di helbestvaniya kurdî de sê cureyên helbestan hene.

Digel herdu cureyên ku me dane xuyakirin, helbesta serbest a këssaz ji heye. Ev renge

helbest t gelêri ye û bi sedsalan e ku bi şêweyekî dastanî ji layê gelê kurd ve tê bikaranîn. Em dikarin bi sanahî bibêjin ku gelê kurd, xweşî û nexweşiyen xwe yê mîjûyi bi rîka van dastanan, ango, bi rîka helbesta serbesti këssaz anîne ziman û rabûriya xwe hemû gavan bi vê rîkê parastîye û jîndar kiriye.

Helbesta serbesti këssaz rîzbenda (qa-fîye) xwe heye lê, hejmara movikan tune ye. Di rîzekê de dibe ku deh peyv hebin. Di rîzîn dîtir de dibe ku şes, duwanzde peyv hebin. Belê gotinê li dawiya her

rîzekê hevdî digirin û ji van gotinê li dawiya her rîzekê re, 'rîzbend' tê gotin. Bo nimûne:

Erê payiz e,
min hin nekîriye karê ka û gêra.
Gelavêja malxirab ya tê û dilerize,
xwe dihilavêje li nav qewşaneka stêra.

Sala par,
keleğewra dilê min biçük bû,
zarok bû, nezan bû
De sala isal hatîye ber hînê mal û mîra..

Di vê stranê de, hejmara peyvîn ku di her rîzekê de cih digirin ne weki hev in jî, lê gotinê dawî yê her rîzekê, ne kêm ne zêde beranberî hev in û bêkêmasî li hev dinêrin. Ji rîza duyemin 'gêra', ji rîza çaremîn s'têra' û ji rîza dawî 'mîra', ev her sê gotin rîzbenda vê strana gelêfî pêk tînin.

Di helbestvaniya kurdî ya nûjen de tiştek heye ku gelekî balkêş e. Helbestvanen me yêñ ku helbesten xwe serbest dîrîsin, (ji bili wan helbestvanen ku li van deh salê dawî dest bi nivîsina helbestan kirine) ji Mamosta Goran bigire û heta bi Mamosta E.Rehmanê Mizûrî, ne li dûv yasayen helbesta rojavayî, li ser vê rîçika gelêri helbesten xwe ristine. Ango, li dûv yasayen helbesta serbesti këssaz helbesten xwe ristine. Bo nimûne Qedîcan efendi:

Ev sûs, ci derdek giran e.
Birîneke bê derman e.
Ji dilnalîn, ji dîlkalîn
Hezar ax û hezar qêrîn.
Ji çavên me hêstirên xwîn,
têne cûş, têne firûş, têne quriş.
Dibêjin ku ew Ecemên zsrarkêş, afyonkêş
bi desten xwe yêñ gemarî
danîne sehpâ xwînxwarî
lingê şeran kil kirin, ji erdê bilind
kirin
serê Pêsewa dane pêş.
(...)

Her weki ji vê parce helbestê ji diyar e ku ev helbest, ne li dûv yasayen helbesta serbest a Rojava hatîye ristin. Belkû li ser bingehêke gelêri, ango, li dûv yasayen helbesta serbest a këssaz ev helbest hatîye hûnandin. Ji ber ku:

1- Peyva dawî ya rîza heftan, "afyon (kêş)" û ji rîza dawî peyva "dane (pêş)" rîzbenda vê parce helbestê pêk tînin.

2- Digel ku peyvîn dawî yêñ tevaya rîzîn vê parce helbestê bi ahengeke mûsiqî li dûv hev têr jî, lê ya herî balkêş ew e ku movikên her rîzeke vê helbestê cot in. Ev ji dide xuyakirin ku kêşa (weznâ) vê helbestê heye.

Lê helbesta serbest, bê kêş û bê rîzbend e.

- 15-17.9.1982: Akif Yılmaz û Ali Çiçek di berxwedana birçibûnê de şehîd ket. Li Girtigeha Amedê ya Leşkerî li hemberî zilm û zora faşizma dewleta tîr, welatparêzan dest bi rojya mirinê kîr. Akif Yılmaz û Ali Çiçek di wê berxwedanê de bû şehîd berxwedanê.
- 18-20.9.1927: Dewleta tîr li hemberî serhildana İhsan Nuri Paşa dest bi harekata duymenâ a li Çiyayê Ağırlyê kîr.
- 17-27.9.1920: Dewleta tîr harekatek II Tendürekî li hemberî kurdan pêk anî. Li Berlinê Sekreterê Gişî yê PDK-î yê Dr. Seid Şerefî endî tevî sê hevalên xwe bi destê ajanenî şranê hate kuştin.
- 19.9.1908: Avabûna Komeleya Alîkarî û Pêşketîna Kurd. (Cemîtiye Terakî û Teavûna Kurd) hate avakirin.

- 20.9.1982: Rewşenbirê kurd Musa Anter li Amedê ji aliye kontr-gerila ve hate şehîdkirin. Ew ji bo ku di festivaleke çandî de beşdarîyê bike, li ser vewwendina belediye yê çûbdû Amedê. Musa Anter nîvisakarê rojnameya Yeni Ülke, Özgür Gündem û Welat bû. Bi kurdi û tîrki pîr kovar û rojname jî ji aliye wî û rewşenbirê kurd ve hatibûn derxistin. Ji ber van yekan jî pîr caran hatibû girtin, piranlyê an jî, ji ber ku bi zimanê kurdi nîvisandibû. Musa Anter yek avakarîn Enstîluya Kurdi bû û di nav gelek rîxistinê kurdi de jî cih girtibû. Kurd wî weki 'Apê Mûsa' bi nav dikin.
- 19.9.1918: Kovara Yekbûni dest bi weşanê kîr.

AWIR

'Kerî' hîliyê li rastiyêne me digire

**Ev film,
gelek rastiyêne veşartî
û qedexekirî
radixin ber çavêne
temaşevanan.
Ev îronî, bingeha xwê ji
dîroka gelê me distîne;
ji ber vê yekê jî divê
baş bê nirxandin.
Jixwe ji bo
çareserkirinê jî
ev yek şerf e.**

Roja ïnê, yanê hefteya borî Beşa Hunerên Dîtbarî ya NÇM'ya Stenbolê, ji bo bîranîna Yılmaz Güney filmê wî ji temaşevanan re pêşkêş kirin. Berî film, li ser jiyan û têkoşina wî gelekî hate rawestîn. Di dawiyê de hate diyarkirin ku Güney ne însanejî ji rêz ye û pêwist e ku ew bi hemû aliye xwe ji aliye mafparêzan ve bê nasin.

Filmê "Kerî" (sürü) di sala 1978'an de hate kişandin. Lîstikvanê navdar: Tarık Akan, Melike Demirağ, Tuncel Kurtiz di film de cih digirin. Yılmaz Güney di gitigehê de bû, senaryo nîvîsi. Rejisoriya film Zeki Ökten kir. Mijara film bi awayê sinopsisê ve wisa ye: Di navbera du eşîrên kurd de (Weysikan û Xelilan) dijimatiyeke mezin û kûr heye. Lewre eşîra Xelilan ji bo lihevhatinê, Bêrivanê (Melike Demirağ) didin Şivan (Tarık Akan). Ew kurê Sereşirê Weysikan e Hamo (Tuncel Kurtiz) ye. Hamo mirovekî pîr zordar û feodalekî serhiş e. Demekê bi cata (hewl) Xelilan aşî bi ser dikeve, lê gava ku zarokê Bêrivanê çedibin û destre (tavilê) ji dimirin; edî Hamo dev ji aştiyê ber dide û dibêje:

"Bêrivan bi qestî zarokê xwe dikuje. Ji ber ku ev dijiminatiya eşîra xwe didomîne. Edî em jî ji eşîra Xelilan heyfa xwe bistînîn." Ji bo vê yekê jî kurê xwe yê heví mezin ji bona kuştînî di ser Xelilan de dişine. Lê belê Xelilan, sewa (ji bo) parastina xwe, wî dikujin. Edî Hamo ji berê zehftir dikeve kirê Bêrivanê. Pişî mirina zarokê xwe Bêrivan ji ziman ketiye. Edî ew lal e. Li ser vê yekê têkiliya wê û Şivan ji xera dibe. Biryar dide ku ji wan veqete, di vê navê de komîsyonvan ji bi telgrafê dixwaze ew zûka pezên xwe bigihîjînin Enqereyê. Hamo ji Şivan dixwaze ku wan wisa nehîle, alîkariyê bike, Şivan vê yekê qebûl dike, lê hin şertan li ber datine. Hamo ji ber mezbûriyetê wan şertan dipejirîne. Di nav wan şertan de çû-

yîna Bêrivanê ya Enquerê jî heye, ji ber ku ew gelekî nexweş e. Di rê (trênen) de pîr astengiyan derbas diken. Bi kurtasi ji vê firotanê zerareke mezin dibînîn. Bêrivan dimire û Şivan jî dikeve şokê û kesekî dikuje. Dema mirov li ser humera Güney di sekine, dibîne ku wî trendeke baş kudanîye. "Kerî" jî di merhaleya dawî de cih distîne. Bi hêsanî mirov dikare jiyana wî ya hunerî de pênc beşan de binirxîne.

1) Beriya hatina Yılmaz Güney; di sektora filmê Tîrkiyeyê de, mîsyona başî û nebaşî, qencî û neqencî, bi bedewî û çelengiyê ve dihat girêdan. Lê Yılmaz vê yekê hildiweşîne. Peyv û tîpê Qralê Kirêt (Çirkin Kral) dixine lûgat û ekola Yeşilçamê.

2) Yılmaz Güney di vê demê de jî mîjara filmê xwe wisa tespit kiribûn: Divê mirov, ne tenê mafşen xwe, yên kesen ku rastî neheqîyan hatine jî biparêze û ji wan re alikariyê bike. Wan kesan ji ji mafparastinê haydar bike.

3) Edî, di nav mercû zagonê iro de, mafparastineke qewî ne mimkûn e. Heke ku ev sistem berdewam be, bingeha vê yekê jî tune ye. Pêwist e ku em guhertina vê sistemê jî ji xwe re bikin armancı.

4) Dema mirovahî çudatiyêne xwe vêşere; wê nexwesiyêne mezin çêbin. Ji bo vê jî divê mirovahî, hemû rengên nava xwe bi awayekî, serbest bihêle û bi zordarî wan ji holê raneke. Hemû civak, netewe, mezhebêni oli û çîmî xwe bi hêsanî ifade bikin; bi wî terzi bikevin nava civaka mirovahî ya mezin. Béguman divê gelê kurd karibe xwe ifade bike, lê ji bo pêşveçünê divê xwe ji qeyd û benden kevname rizgar bike. 5) Jin, qız, pîrek, ew parçeyekî civaka me ne. Heta iro neheqî û zilma li ser wan diqewime, divê dawiya wê were. Heke ku em di nava civaka xwe de neheqîye bikin, riya pêşketinê li ber me tê girtin.

DÜZGÜN DENİZ

CAVDÊRÎ

MİRHEM YİĞİT

Cedew, dîbê û kurmê darê

Cedew nexwesiyeke waweylê û yasitar e. Dermanê wê tune, tedawiya wê qet ne mimkûn e. Hin caran nexwesi qesmûş bigire û serenû mîna ku rehet bûye bixuye jî, di bîn de û di kûrtir de tim diaxêve, berdewam dişuxule. Dîbê, gihayekî ji nav reh û singa bacanan derdikeye, lemî xwe dadiwerivîne, hişk û pûc dike. Rewa, ruh û têhnê tê de nahêle, dike laşekî mirî û piş re-terqînê lê dixwîne. Dar ji kurmîn xwe beleyê dixwe û kurmê darê bi xwe ne, ku darê dirizînîn. Ev kurn bi xwe ne, ku darê navkevaşî û navkewarî dîkin, darê gér dîkin erde û dîkin çetilxêra ardû û şewatê.

Cedew, dîbê û kurmîn civat û neteweyan jî hene. Ew jî rîber û serokên nekirkêr, sersar, bêxem û kor in. Bala xwe bidin başûrê Kurdistanê û keys û fersendêvan çend salêñ dawî ji bo li vî aliye welatê me em çend kevirê avâhiya azadiyê deynin ser hev, çawa beravêñ bûne, çawa hatine sebiqandin. Bala xwe bidinê ev cara çendan e hemî û zaroka serxwebûnê ji ber diya xwe dice. Çawa giş tab û xwêdana sal û dehsalan vala û bi erdê de dice, çawa badîhewa dibe.

Ez ne şaş bim sala 1976'an bû, Dr. Mehmed Osman ku zemanekî destê rastê yê rehmetiyê Berzanî bû, hatibû Swêdê. Li bajarê Uppsalayê li ser daxwazâ Komeleya Xwendevanê Kurdistanê li Derveyî Welat şaxê Swêdê, semînerek da, Semînara Birêz Dr. Mehmed li ser şikestina Serokayetiya Berzanî û trajediya sala 1975'an a li Başûr bû. Li cihekî Mehmed Osman pişî ku Serokayetiya Berzanî û helwesten wî texne kir, xwêziya wî di qirika wî de ma, hêşir ketin çavên wî û bi destê xwe qirika xwe nîşan da û got: "Em serokên welatekî din bûna, dê xelkê serê me jê bikira. Xelkê dê em sax nehiştina."

Pişî ku Berzanî çû rehmetê û serê xwe danî, rewşa rîber û serokên Başûrê Kurdistanê başûr nebû; kete rewşeke wiha ku mîna kurd dîbêjin "Sal bi sal xwezi bi par." Bala xwe bidin kîrinê Birêz Mesûd Berzanî. Bala xwe bidinê çendî bêhafize û xwedjêştendî ye. Çawa bi desten xwe kevir li çok û kapoka xwe dide, çawa xencerî li ser dilê gel û welatê xwe dide û çawa bêhiş û dewxbûyî hereket dike.!!

Ew qas ji nabe. Mirov dibe cedew, dibe dîbê û kurmê darê, lê yêni bi vî celebi bi tenê li Kurdistanê dikarin çêbin. Kesî tişten bi vê ecibê nedîtine û nimûneyeke din bi vî rengî, ew çendî negatif û malkambax nayê dîtin li cîhanê. İnsan çawa dikare ew qas li dijî xwe be, wiha çavên xwe derxe, bide pêşîya bavkuşî û neyarê xwe, jê re bibe altax û qelawiz û têxe nav mal û kuflât xwe. Tişte ku Birêz Mesûd Berzanî kir û dike, ji aliye xerab û nebûyî ve rekore. Rekora ketinê, rekora xwekîmirin û xwebînpêkirinê ye.

Di nav ziman û rastiyê de û di riya wan de jî, di nay ziman û ramanê de têkîlî û girîdaneke dualî heye. Rastiya civakî, bôyer û qewmandinêni siyâş û her cureyi, tim zimanê xwe dixwazin û roj tê qîma xwe bi peyv û gotinêni hazır nayîn.

Sifat, nav û peyv û celebîn peyvîn din ku di ferhengan de hatine komkirin, têrî ifadekirin û formûlekirina rastiyê nakin. Gotin, barê rastiyê nikarin hilgirin, bersiva rastiyê nikarin bidin. Anglo zimanê heye têrî bôyer û qewmandinêni nû, fenomen û diyardeyê nû nake. Ziman cangiran û emirmende dibe. Naverok li çepereñ xwe dide. Mîna laşê ku kîncen firehtir û lingén ku solen mezintir bixwazin, naverok jî peyv û gotinêni nû dixwaze, zimanekî din dixwaze, ji bo rewşa başûrê welatê me û serok û pêşengîn me yêni siyâşî li wir, edî sifat û gotinêni hene yan gotinêni em zanîn zeif û netemam dimînîn. Têrî navandina tişten têne kirin, nakin. Hewcedarî bi sifat û rendgîrîn nû, tarîf û navlîkîn nû heye.

Me hewl da em bi alîkariya cedew, dîbê û kurmê darê, li ser rabûn û rûniştina serokên Başûr hev û din hînekî serwext bikin, hev û din li ber bixin. Ew qas.

Em hêvidar in ku ferhengamadekar û ferhengçekerîn me vê tengasî û destengîya me, pêşirtengî û bêmeferiya me di aliye peyvan de bibînîn û ji bo tapkirin û peydekirina gotinêni nû giş şarezayî û afrêneriya xwe têxin kar.

'Birayên me kurd niha dora ge

Gorc Aryo, hem Nûnerû
Asûriyan e û hem jî endamê
Parlementoya Kurdistanê
ya li Derveyî Welat (PKDW) e.
Nûnerû me yê Bruselê
MEDENÎ FERHO beriya bûyerên
li Başûr pô re li ser jiyana wî,
sebebê endamtiya wî ya
PKDW'ê & li ser bûyera ku
bi navê "Fermana Filehan"
tê zanîn hevpeyvînek pêk anî.
Em wê pêşkêşî we
xwendevanê xwe dîkin.

En serê pêşin bi pirseke klasik dest pê bikin. Hûn dikarin bi kurtî ji me re behsa xwe bikin, ka Gorc Aryo kî ye?

Dibistana pêşin min li gund, ya navin li Nisêbinê û Midyadê, û min lise jî li Stenbolê Hasköy xwendiyê. Zewicî me û çar keçikêن min ên mîna çar gulokan hene. Ji sala 1985'an û bi vir de ez li Hollandayê dijim.

Wekî ku ez dizanim, jiyana we ya politik li welat dest pê dike, demeke dirêj e ku hûn li Ewrûpayê dijin, Ewrûpayê bandor li jiyana we ya politik nekirîye?

Berî her tiştî divê ez diyar bikim ku ez ne bes welatparêz bi tenê me, ez şoresger im jî. Heger maneya gotina şoresger bête şirovekirin, min şert û şurûten vê hêla zanistî di pratîka xwe de bi giştî û békemâsi pêk anîne.

Piştî cûntaya 1980'yî, wekî her kesî min jî pir zor û zehmetî dît. Wekî ku tu dizanî ez wê demê nû bi têkoşîna şoresgerî re diketim têkiliyê. Erê, berî hingî jî dilxwazî û meyla min li hêla şoresgerî hebû, lê, pêwendiyên pratîki, di 12'ê rezbera sala 1980'yî de li Girtigeha Bayrampaşayê dest pê kir. Yanê, roja ku cûnta hat, sibehî, dema ku daxuyaniya MGK'ê, saet di 05'an de hate xwendin, di qawîşen girtigehê tevan de tevgereke geleki mezin çêbû. Wê demê, girtigeh tev di desten şoresgeran de bûn. Wê rojê, Bînbaşî Ayhan Deniz, li gorî talîmaten MGK'ê dest bi Midûretiya Girtigehê kir û bangî girtiyan kir ku ji iro pê de, bê deng û qerqesûn, divê girtî tev li gorî destûr û nîzamnameyên girtigehê hereket bikin.

Erêkirina destûr û nîzamnameyên girtigehê, teslimbûna me bû. Şoresgeran jî, girtî tev li yek hewşî li hev û din civandin û dest bi sloganen protestoyî kirin. Bi sloganan erd û ezman hejandin. Îdareya girtigehê xwest ku hinek ji şoresgeren girtî bibin girtigehê din û yên mayî jî li gorî kîfa xwe belav bikin. Me qebûl nekir û em ketin têkoşinê. Em bendeyî pêlêkirin û perçiqandineke zêde bûn, lê îdareya girtigehê wilo nekir. Piştî

re me fêm kir ku ew bînbaşî û grûba wî mirovên demokrat in, ji ber vê çendê jî, zû ji wir rakirin, berê wan dane deve-reke din.

Ez, di 23'ê rezbera 1980'yî de azad bûm. Piştî azadbûna xwe, di serê min de plan û programen ku bi serpêhatiyen girtigehê jî stêwihabûn, hebûn ku em tê-xin pratîki. Lê, piştî derketina min ji girtigehê ne bi tuwî (di demeke kin de), hûn hatin girtin.

Piştî girtina we ne bi tuwî li min jî geriyan, lê min xwe berdest nekir û wilo bazdayî karê şoresgerî domand. Helbet, di girtigehê de têkîlî û danûstandina min bi pir hêzên şoresger re çêbû. Berî ku ez bême girtin jî, têkiliya min bi Serokê Partizan Yolu Sarp Koray re, di çarçoveya dostanî de çêbûbû. Bi hatina cunta re, piraniya şoresgeran qerara derketina derveyî welat dan. Pir kes ji wan hatin cem min. Helbet, min jî tiştê ji min dihat, bêxilafî ji kîsikê xwe jî bixîsar alî-kariya wan kir.

Bi rastî, kesen ku digotin xwe şoresger û hatin cem min ku min ew revandîne derveyî welat, ez hejmara wan nizanîm. Mixabin, piraniya van kesen ku bi navê şoresgeriyê derketin derve, dest bi bazirganiyê kirin. Careke din, hindik bin

18 mehan, ez azad bûm. Di pey vê azad-bûnê de, ne bi tuwî ez reviyam derveyî welat. Mîna pir kesan bi gumana zû ve-gera welat ez hatibûm, mixabin wekî tu dibînî 11 sal di navberê de derbas bûn, hê jî ez li vir im.

Wekî pir kesan min, di nava xweşî û gesiye Ewrûpayê de xwe winda nekir, min hişê xwe bi tiştin din mijûl nekir û mejiyê xwe teslim nekir û bê ez li welat û bûm û min ci dikir, li vir jî ez ew im û wê dikim.

Piştî hatina Ewrûpayê min pir bi zanîn û dûrnîrîn, gavê xwe avêtin û têkîli bi kesan re danîn. Guman dikim gihana vê pêpelûka niha jî, bi saya van gavan û van têkiliyan pêk hat. Wekî ku min di serê axaftina xwe de diyar kir, piştî derketina derive, bi serokê Partizan Yolu Sarp Koray re bi mehan ez mam. Niyeta wî ew bû ku, min bike Berpirsê Rojhîlat Navîn. Lê wekî ku min berî niha got, min gavê xwe bi zanayî û dûrnîrîneke pîrhîlî diavêtin. Ji bili vê, rewşa rîexistinê ci li derveyî welat be, ci li welat be ez tatmîn nedikirim. Ne ji bo wê rîexistinê bi tenê, der heqê rîexistinê şoresger tevan de dîtina min wilo bû, ku heya iro jî di nava perîşaniyeke dîşewêt de ne.

"Dîvê ez eşkere diyar bikim ku di nava serokên rîexistinê kurd û tirk de, ji bilî Serokê PKK'ê birêz Abdullah Öcalan tu kesî bawerî û êmnatî neda me."

jî, pir kesan ji wan şoresgeriya xwe li welatên biyan jî, bi berxwedaneke têr-rûmet û xîret berdewam kirin. Piştî, régirtina sînorê balafir û rîbûwarên oto-banan, min berê xwe da Kurdistanê û bi alîkariya dost û nasan, bi sedan şoresger min revandin Filistinê. Di vê demê de ez jî nêzîkî şes mehan li Filistinê mam. Di vekirina kampekê ji bo hêzên Dr. Kivil-cimli'yan de roleke min a mezin çêbû. Ji xwe têkiliya min bi Sarp Koray re, piştî vekirina vê kampê xurt û ges bû.

Di 26'ê reşemiya 1982'yan de, ez û grûbek şoresger dema ku me dixwest derbasî Qamişlokê bibin, bi îxbarekê bêbextî, em tev hatin girtin. Piştî girtinê, li Nisêbinê, li Mêrdinê, li Diyarbekrê û Eneqereyê di nava lepê DAL'ê de, ez 38 rojan mam û perçiqandinek/îşkenceyeke mezin min dît.

Piranî ji ber ku ez suryanî bûm, li Diyarbekrê û Enqereyê pir zor li min kirin. Piştî mana di Girtigeha Mamakê de bi

Di sala 1985'an de min fersenda lê-kolin û légerînên civaka asûriyan li Ewrûpayê dît. Di rewşekê ecêb û seyr de, bi rîexistinîyeke felişî, mirî û kor û lal, bi dêrê ve girêdayî bû. Wekî ferdeki ji vî gelî bi berpirsiyeke pêwist min li bajarê ku lê dijim, bi hevalan re dest bi xebatê kir û gava yekemîn Komeleya Çandî me damezirand. Piştî re li hinek bajarê din, cihêñ din me vekirin. Piştî demekê me hewl da ku di navbera van komeleyen cur bi cur de koordinasyonekê pêk bînin. Ji vê destpêkê, di sala 1986'an de federasyon derket.

Bi pêkanîna federasyonê re ku dengê gelê me bi dorfirîhi bête belavkirin, careke din girêdayî federasyonê kovarek bi navê Shemsho (Roj) weşand, berpirsiye vê weşanê şes salan li ser milê min ma. Bi rastî rola vê weşanê di hişyarbûn û têgîhiştina gelê me de pir pir mezin e, ku ol (dîn) jî di nav de, pir tabûyên kevnare ji hev û din hilweşandin.

Hûn ve qonaxa ku iro gîhiştine, wekî Nûneriya gelê Asûri û endamê PKDW'ê, karûbarê vê qonaxê çawa dinirxînin?

Di cîhanê de tu gel û komên xelkê bê berdêlîn mezin, negihane armanc û azadiya xwe. Di serdarî û rîzaniya PKK'ê de, bi rastî ji tevgera azadiyê me-safeyeke pir mezin stand ku cîhan tê de ma şas. Tu kes û kom ne di wê baweriye de bûn ku, PKK wê ji destpêka 1985'an bigîhe vê qonaxa bilind. Heger berdêlîn pir mezin dabin jî, gîhandina qonaxa iro, bi rastî hêjâyî pesindan û wesfîn mezin e.

Ku em bêne ser sedema PKDW'ê... Piştî derketina derveyî welat, jîxwe pê-wendî û têkiliyên min bi pir kesen kurd re hebûn. Giraniya van kesan ew bûn ku têkiliya wan bi PKK'ê re hebû. Berî damezirandina PKDW'ê, pêşî hevalan DEP'î bi min re ketin nava têkiliyan. Gotin ku di nava wê parlementoya ku

gihîştin qonaxekê elê asûrî ye'

din, me xweş dizanibû ku pir kesan wê li hemberî me derbikevin û vê bîryara dîrokî tawanbar bikin. Lê, ku em li destpêka doh û qonaxa îro dinêrin, xweş tê xuyakirin ku, ew kesen di destpêkê de li hemberî me derdiketin, îro di nava xebata me de bi germî cihê xwe digirin.

Ji bo bi hêzî û berdewama vê piştgîriya hanê ku em û dost û welati û birayê kurd bi xurtî ketine navê, xurt û ges û bi hêz bibe, bêhtirin bibezin û hewl bidin karûbarên xwe. Kesin ku bi rewşenbirî bangî xwe dikin û di nava xewneke xeyali de dijin, hê jî bi navê 'Kurdên Xirisitiyan', yan jî bi navê din banga xwe berdewam dikin. Bi rastî pêwistiya gelê asûrî û gelê kurd bi destgirtiyeke biratî û berxwedana azadiyê heye û ev pêkhatina hanê jî dîrokî ye. Ji bo berdewama vê jî emanatî (ewlekari) û bawerî bingeh e.

Dîvî ez eşkere diyar bikim ku di nava serokên rêxistinê kurd û tirk de, ji bili Serokê PKK'ê birêz Abdullah Öcalan, tu kesî bawerî û êmnatî neda me. Kî bi me re kete nava têkiliyan û pêwendiyê xwe çêkirin, xwestin ku me bikêşin nava xwe. Lê, Abdullah Öcalan ev nekir... û gote me:

'Hûn gelê asûrî serbixwe ne, dîvî ku hûn rêxistina xwe pêk bînin, em jî, ji bo

"Dagîkerîn mezin navê serhildanî kirine 'Serhildanê Nasturiyan'. Yanê navê neteweyî berteref kirine û kirasekî mezhebî û dêrê lê kirine."

piştgîri û alikariya we amade ne."

Bi rastî Abdullah Öcalan ev gotinê xwe di pratîkê de jî nişan dan. Ev gavê hanê ji bo me bûne cesareteke mezin û ji bo gelê asûrî jî bûne berhembezkirin û dilxweşîya evîndarî.

Cihgirtina di PKDW'ê de çawa çêbû û astengî ci bûn?

Wekî tê zanîn, par yanê sala borî, dema ku parlemento hate damezirandin pir kesan û kesen ku navê rêxistin û partîyan li xwe dikin, gotin bi ser nakevin û piştî çendekî din wê bifeliye û belav bibin. Lê, di demê de van kesan dît ku şas in û dîtina wan ne rast e. Ji ber ku parlemento her roja ku diçe hê bêhtir bi hêz dibe, ji teref gel ve tê berhembezkirin.

Ji bo pirsgirêka gelê kurd di çareseriyeke aşî de bersivê bibîne, pêwendiyen diplomatik datîne û çalakiyên û politîk çedike. Karûbarê diplomatik ji Asyaya Navin heya bi Amerikaya Yekbûyl û ji nabjine.

Kafkasê, Kazakistan û Kirgizistanê berdewam e. Di demjiyana pêşıya me de ev karûbarê dorfirêh wê hê bêhtir pêk bêñ û ji bo pêkanîna Kongreya Neteweyî ya Kurdistanê jî têkîlî û pêwendî têne meşandin. Em nûneren gelê asûrî û endamên PKDW'ê bi xurtî di nava pêkhatina vê Kongreya Neteweyî de kar dikin û di pêşerojan de emê cihê xwe jî tê de bigirin.

Hûn dikarin li ser 'Fermana Filehan' rawestin ?

Ew bûyera 1915'an ku bi navê 'Fermana Filehan' tê naskirin, bûyereke rûreşiyê ye. Sedema ku gelê me li hemberî gelê kurd bi navbereke dûr û dirêj radiweste ev bûyer e. Heya berî bi çend salan, kesen ku di nava vê bûyere de ji-yane, sax bûn. Niviskarek, bi têkîlî û axaftinîn bi van kesan re hatî kirin, pirtûkî nivîsandiye. Niviskarê pirtûkê Keşe Silêman Hinno, ji gundê Herabalê ye û pişt re koçberî Binxetê, yanê Sûrî bûye; li Dêra Tirbesiyê keşeti kiriye.

Bi rastî pir ked daye. Pirtûka orjinal bi zimanê suryanî hatîye nivîsandin. Ji sedema ku zimanê min ê suryanî têrî têgîhiştina min nedikir min pirtûka bi zimanê tirkî xwend. Lê, min ji hevalê ku

ye?

Ku ez bibêjim rewşa gelê asûrî di vê qonaxê de baş e, ne rast e. Ji ber ku li bakurê Kurdistanê, di hebûneke nemanê de koçber bûne. Li başûrê Kurdistanê pir in. Li gorî hêl û cihê din rêxistiniya wan ji heye. Di nava parlementoya Başûrê Mezin de cih girtine û karekî hêja ji dîkin. Piştî Şerê Kendavê têkiliyên me xurt bûn û berdewam dike.

Li Sûrî û Lubnanê bi sed hezaran asûrî hene. Yen li Sûrî xwedî rêxistinê bin jî, pir misrî û bêhêz in. Li Ewrûpayê jî di hêla rêxistiniya çandî de birêkûpêk xuya bikin jî, ji bersivdana rojê û gelê xwe dûr in. Du sal û nîv in tevgereke politîk nû derketiye ser avê. Gavê mezîn jî hatine avêtin. Lê, wekî ku min diyar kir, hejmara gelê me li Bakur hindik bûbe jî, hatibe ber nemanê jî, careke din em dikarin bibêjin ku têkiliya me bi hev û din re heye.

Tîşê ku ez dizanîm, di nava gelê asûrî de jî dubendî û dijîti heye. Hev nagirin... Hinek kes jî bi tûjî li hemberî we derdikevin. Asteng ci ne?

Ne di navbera me bi tenê de, di navbera gelê din de jî dubendî û duhêli heye. Ev rewş, piranî ji bêrêxistinîye tê. Ev dubendî û duhêli, heyâ berî çend salan, di navbera gelê kurd de jî hebû. Hê jî meseleya alewyân, zaza, soran û yezidiyan heye. Di navbera me de jî, ew dubendiyê ku bi navê suryanî, keldanî, nasturî, suryanî, katolik têne binavkirin, hene.

Lê, gelê me bi giştî asûrî ye. Ew dubendî û duhêliya navbera me ji teref dijiminê kedxwar ve tê hildêran. Serê dijiminê me bi berxwedana kurdan re di nexweşî û êşê de ye, helbet navê ku gelê asûrî jî bi hêz û rêxistin bibe. Minakekê bidim:

Ji sala 1918'an heya bi sala 1933'yan li Botan û başûrê Kurdistanê serhildanî çekdarî yen gelê asûrî, li hemberî Tirkîyê jî, li hemberî Iraqê jî berdewam kirine.

Dagîkerîn mezin navê van serhildanî kirine 'Serhildanê Nasturiyan'. Yanê navê neteweyî berteref kirine û kirasekî mezhebî û dêrê lê kirine. Di nava gelê me de bi sedsalan e ku navê suryanî û keldanî ji bo cihana piştî mirinê hatîye bikaranîn. Pirsgirêka neteweyî nehatîye masetê û kesî mejiyê xwe li ser neteweyetiye mijûl nekiyî û bal nedaye ser.

Demeke dirêj e ku navê mezhebîn xwe gotine û honandina civakî jî li gorî vê pêk anîne. Wekî ku min berî niha anî ziman, ev rewş ji bêrêxistinîye dihat. Birayênen me kurd, ji sedema ku rêxistinî pêk anîbûn, pêşbirk û pirsgirêka mezin gelek jê derbas kirine û gihane qonaxekekê. Niha dora me ye. Ez di wê bawerîye de me ku, gelê me jî wê rêxistiniya xwe ya birekûpêk û bi hêz pêk bîne. Hingî, ev şikestî û nexweşiyen biçûk wê ji navbera wan rabin.

dixwazin damezirîn de, daxwaza wan ew e ku hevalê asûrî jî cihê xwe bigirin. Piştî vê daxwazê ez bi hevalê xwe re û bi saziyên me, ku li Ewrûpayê kar dikin û bi kesen navdar ên asûrî tevan re ketim têkiliyê. Hinek ji wan, bi pêwana bûyer û pêkhatinê dîrokî û kevn ku di navbera gelê asûrî û kurd de borî ne, li hemberî cihgirtina me di nava PKDW'ê de bûn.

Hinekan jî, digot em ji bo cihgirtinê re amade ne. Bi rastî jî em ne amade bûn. Lê, rastiyek hebû ku li cihanê û piranî li welatên me, guhertin û tevgereke pêşverûyî pir mezin û fireh çedibû ku yek bûyer û guhertin li bendeyî me û amadebûna me ranediwestiya.

Berî her tişî pêwist bû ku em bi bîrâyê xwe, bi gelê kurd re têkevin nava pêwendî û têkiliyê germ û alikariya hev û din bikin... Bi dilxwaziyeke wilo germ me bîryara xwe li cihgirtina di nava PKDW'ê de, da. Dema bîryar hate stan-

orjinala wê kitêbê bi zimanê zîkmakî xwendine pirsî. Gotin ku di wergera wê pirtûkê de pir çewtî û xerbendeyên dîrokî bûne.

Cara pêşîn ku min navê werger Xori Gabriyîl Aydin li ser pirtûkê dît, min dizanibû ku, wê orjinala wê li gorî xwe, serkeftina tirkan û tawanbariya kurdan bi kar bîne. Ji ber ku ez Xori baş nas dikim û ne mirovekî rast û durist e. Pirtûka werger, tijî şasî û xerbendeyên dîrokî bûye. Ji hêlekê ve dewleta tirk dipesînîne, ji hêla din ve tawanbar dike. Ji şîrovecirina politîk jî dûr e. Hinekî jî li gorî galegalen anîşk û ber hêtan hatîye nivîsandin.

Di orjinala wê ya suryanî de cengawerê mezin ê suryanîyan bi hevalbendiya Çelebî ku xiyaneta gelê xwe kiriye bi çekdarî nişan nađe. Jixwe kes, pirtûka werger di encameke çandî û dîrokî de nabjine.

Qonaxa ku gelê asûrî tê de ye, iro ci

Bîranîn ên şêrekî kevirî

- 1 -

Kevir im ez
Lê kî ye êşa kevir zanibe?
Kê nalîna kevîran bîhistiyê?!
Helbesteke reş im di dîwana demê de
Kî min bixwîne?
Li ber çavên min in,
Tacêن di nav xwînê de
Digindîrîn
Împeratoriyyen weke xêzek gêrik
Li pê hev dihatin û diçûn
Alên diketin û radibûn
Hespên li ber sînoran dilikumîn
Weke bihareke niyco
Sîwarêni riya vegerê
di xewnen xwe de diditîn
Û di nava ser de xewnen xwe
Bi xwînê dişustîn.

- 2 -

Ez Şêrê Hedato me
Berê... împeraior nedîwîribûn
Di ber siya min re biçûna.
Nîha di bin toza solan de mame
Weke gîsnekî zengarî
Girekî ji artya bêkér
Û eßsaneyeke nexwendî!

Çi tê bîra min
Û ci nayê bîra min !!

Singsinga şûrên leşkeran
Sîrûdênen şeran
Herifîna împeratoriyan
Mirin..., jiyan
Zingînîn di guhê min de

Min dît çawa Banîbal

Rojhilat di qevda xwe de
Kîribû gulokek ji berfa guvaştî

Û min dît
Çawa axînêni miletan
Ji nav tiliyêni wî diniquitîn

Û min dît
Çawa bêrbang
Ji ser hespên şevê birîndar dikevin

Û min şev dîtin
Çawa împeratori dizên

Û min dît
Çawa Xwedê weke gustîlan
Di tiliyêni pêxemberan de têne guhertîn
Û min dît

Û min dît

Çawa roj tinazîyan bi padişahan dikin
Padişah bi sînoran
Û sînor bi demê

Min sînor dîtin
Çawa di agirê cengêngîrîn de
Vedizelin
Têne hev
Vedizelin

Min Ninova dît
Çawa di qedera xwe ya reş de
avjeniyê dike

- 3 -

Hedato... Hedato
Tu jî bibêje ez ci bûm
Û min ci dît û ci nedît
Bibêje çawa dem di nav pencen min de

Birakuji
Bahoza xwekujiyê
Di nav parsiyê
Welatê min de
Partaf û tayê
Li bejna
Çiyan dike

Çiyan bi ser
Çiyan de digirîn
Hawar di gewriya
Çeman de lal dibe

Qêrin û axîn
Tevî xwînê diherikin
Hêvi reşiyê girê didin

Tufa li ser
Soz û peymana
Zingar girtî

De bilorîn ey
Helebça bîringerm
Mezelê xwe fireh bike
Û hembêz bike mîvanen xwe
Yêñ ref bi ref
Têne kuştin
Bi desten bira

Rêber bûne dik
Her çendekî
Dijmin wan
Berdide hev
Û peyalêni serxweşiyê
Dadigire ji xwîna
pêşmergan

Ji çavên bûkan
Awazêni xemgîn
Tevî rondikan
Dibarin

Nalinêni dayikan
Dîrokê vedikolin
Û kavilêni ji xwîna
Birakujiyê sil
Bîn dikin

Kevokêni spîper
Li ser milê
Çend serekân
Basik şikestî ne
Mejoyê wan serekân
Nikul dikin
Ta ku karibin bifirin

Mala Çerçî

Çerçî hat, çerçî..!
Barê min
Mêwîjîni Midyadê
Mişmişen Meletê ye.
Werine mortyan!
Her moriyek
Bi qasî çavêni keçen

Çerçî hat, çerçî..!
Bavê lawik i tolhildanê me
Di warêni wêrankirî de
Mîzgînan dihonim
Ji dilen şikestî re
Çerçî hat, çerçî..!
Mişmişen difroşim
Rûn distînim
Mêwîjîan difroşim
Goreyan distînim
Çirokan dibêjim
Dilan şad dikim
Mala min
Geh zozanen Serhedê ne
Geh zinaren Sîpanê
Xewnen xwe
Li Botanê dibînim.

kurdan bedew e

Min jivan e

Dayê te digot
Hêsta çilkêt te
Bi dîmahî nehatibûn
Çaxê gundê me
Bi hovatî wêran kir

Demeke kêm mabû
Râbi westîka û ser piyan
Landika ku meş, tu tê de
Dinivanidî
pelixandin jêk pijiqî

Rast e dayê
Ya te gotî
Bi çavê serê xwe min dîtin
Her cihekî tê de borîm
Mîn hajotî
nemabû buhostek axêb bo
Kêlan û cotî

Lewan min jivan e
di gel te dayê
heta heme ji bir nakem
Ya min dîtî û
ya te ji min re gotî

Vê heftiyê II navendên çandê ev çalakî hene.

Li NCM'ya Stenbolê

●14.9.1996 Şemî

Konsera Koma Rojhilat, saet: 15.00

Teatra Jiyana Nû 'Zeviya Jyanê', saet: 18.00

Hunerên dîlbarî: Filmê Yol (Rê), saet: 19.00

●15.9.1996 Yekpem

Hunerên dîlbarî: Filmê Ağit (Zêmar), saet: 15.00

Konser: Koma Dengê Azadî, saet: 18.00

●18.9.1996 Çarşem

Sohbet (dembuhêrk): Mîgirdîç Margosyan 'Gavur Mahallesi ve Söyle Margos Nerelisen', saet: 18.00

●20.9.1996 În: Hunerên dîlbarî: Filmê Mem û Zih, saet: 18.30

Li NCM'a Êzmirê

●14.9.1996 Şemî

"Di geşbûna pêvajoye de nêrîna partîyên siyasi li aştiyê"

"Gelişen süreçte siyasi partillerin birleşmeleri", saet: 16.00

●15.9.1996 Yekpem: Ji bo bîranîna Yılmaz Güney.

"Belgenameye Yılmaz Güney", saet: 15.00

Film: Sürü (Kerî), saet: 18.00

RÛDAN

Divê kurd bi xwe ji bikujan hesab bipirsin

Dr. Seid Şerefkendi tevî sê hevalên xwe hate kuştin.

Rejîma İranê súcên xwe bi riya danûstandinê xwe yên bi van welatan re bincil dike. Dema mirov bala xwe dide danûstandina siyasi û aborî ya di navbera İran û Almanyayê mirov tê digihîje ka çima, kesên ku wan karên kirêt dikan, nayê girtin û cezakirin. Di sala ku Dr. Şerefkendi û hevalên wî hate kuştin de Almanyayê bi buhayê zêdetirî 8 milyar markî mal difirot İranê. Ji ber vê yekê piştî cinayetê Berdevkê Dozgeriyê Dr. Hans Jünger Frster bûyer tavilê dixist stûyê rôxistinê kurd ên din, lê raporê Rêxistina Parastina Zagona Bingehîn didan zanîn ku ew bûyer bi destê ajanê İranê, ku serokê wan Kazim Darabi ye, hatiye kiran.

İsal Serokwezirê berê Mesûd Recawî di dadgehê de da zanîn ku ev kuştin bi fermaña Rafsançanî çêbûye. Digel evqas delîlên pêselmin jî, kes naxwaze ji İranê re tiştekî bibêje, lewre yên ku hatine kuştin kurd in û heta ew bi xwe hesabê xwe ji wan nexwazin, kes naçe li ser navê de ji kesî hesab naxwaze.

SAMÎ BERBANG

Rejîma İranê súcên xwe bi riya danûstandinê xwe yên bi van welatan re bincil dike. Dema mirov bala xwe dide danûstandina siyasi û aborî ya di navbera İran û Almanyayê mirov tê digihîje ka çima, kesên ku wan karên kirêt dikan, nayê girtin û cezakirin.

Dewleta İranê, bi taybetî piştî rejîma molayan dest bi kuştina kesen dijber ên li derive jî kir. Li Tirkîyeyê bi tenê bi dehan kes hatin kuştin, bi destê ajanê İranê. Li gorî lêkolîneke ku di kovara Deng (hejmar 37, Almanya'nın Iran Politikası) de derket, ji sala 1992'yan heta rezbera 1995'an 164 kes bi vî rengî hatine kuştin. Pêşî di 1989'yan de li Viyanayê Sekreterê Giştî yê PDK-î'yê Dr. Qasimlo tevî çend hevalên xwe hate kuştin, piştre di 17'ye rezbera 1992'yan de peyrewê wi

Dema qala İranê dibe, Qazî Mihemed, Dr. Qasimlo û Dr. Şerefkendi tê bîra mirov. Dewleta İranê, bi taybetî piştî rejîma molayan dest bi kuştina kesen dijber ên li derive jî kir. Li Tirkîyeyê bi tenê bi dehan kes hatin kuştin, bi destê ajanê İranê. Li gorî lêkolîneke ku di kovara Deng (hejmar 37, Almanya'nın Iran Politikası) de derket, ji sala 1992'yan heta rezbera 1995'an 164 kes bi vî rengî hatine kuştin. Pêşî di 1989'yan de li Viyanayê Sekreterê Giştî yê PDK-î'yê Dr. Qasimlo tevî çend hevalên xwe hate kuştin, piştre di 17'ye rezbera 1992'yan de peyrewê wi

Çinara me Apê Mûsa

Li nav dilê me ew xistin erdê.

*Lê ji bîr kirin ku neviyên wî,
pênuşa wî wê tu car li erdê nehêlin.
Xebatkarên Azadiya Welat*

TÎSK

SÎRWAN REHÎM

Başûr.. Zire xewin

Ahhh... Ke girey ew ahe be newâlî gerût da gûzer dekat, ci rojekî reş û ci şewêkî şûmit dêtewê yad! Ahhh... Çende mergesatêkî gewre ye ke; çawî azadît kwêr bikrêt û rohî serbestît ciwanemerg.. Belam mergesatî be kesertir û taltır ewe ye ke xot, belê her xot hokarî ew karesate bît! Bo xot dest be pelepîtkey ew tifenge da binêyit ke henawit aw dedat û cergit helahela dekat!

Seyr e û mayey doşdamanêkî gewre ye ke xot, her xot û kesî tir na, rencî xot be ba bideyt û agir le xermanî xot berbideyt!! Eweta diway pênc sal kine kirdin û daw nanewe, ordûy kule kewtunete naw dexlî renc û bûnanewe û çawî berûbûman kwêr deken. Ordûy kule sîngî nawete ber pêdeştî hîwamanewe û her êmeşin rênîşander û şwênpêhelgir... Eweta wa teter û mirokûjan be serman da deden û çawî müjûman kwêr deken û bangî azadîman dexesênin, her xoşmanîn ke fişek dexeye ber tifengîyan û her êmeşin ke pêşkerewil û rênîşander.

Ahhh... Hacî giyan roj her heman ew roje ye û sal her heman nehate salekey diwênenê ye. To canî pêşbînît awêtey amoigariyekan kirdibû. Roj heman roj e û (be daxewel!) witekanit her zîndûn... Were birwane keçon: Le ber hîze bixoyî û natebayî! Le jêrî hîzî hîzan bûyin be doşek!

Nazanim çon bidwêm û ci xwênek le qelem biçorêt! Xwênek ke tiyay da be fîro çûnî qûrbaniyekanman û renc bêwerî şehîdanî Kurdistanî tiya debînim.. Ahhh... Gûle helwerîwekanî Germiyan... Ah 182 hezar qetarî germiyan û horey kwêstanîm, ke zengî tîrsinak û dengî xewfinakî merg le gerûy mîjûtan da molî xwarduwe. Ah heşt hezar berzanî sernigûm ke nazanîrê kirane ci berdêk û xirane gomî ci tûnêkî babawê. Ah kotre bal sûtawekanî Helebce, Balîsan, Kerkûk, Goptepe û Badînan... Esta bikûjanî êwe ferşî gûl-rengiye le ber pê dadexrêt û destewnezer le pêşwaziyan da westawin!

Ah... Ci binûsim û (Ebîrî selamim) be kam hûcre bigeyenim? Pêwîst dekat bipirsim ci mawe, ci nemawê le heywan û taq û jûr! Bo kê binûsim, bo kame Salim sîfet! Esta Salim sîfetekan, ne yek in, ne diwan, ne deyan in, ne hezaran. Esta Kurdistan Salim sîfet e û (le bêkesiya xwêni xoy deka heder).. Ah, paytextî xewnî Baban û Erdelan, Botan û Mukiryan, dezanim êste le deng û rengî romiyan dê (dengî ker û borey beger)!!

Ey Kurdistanê manduweke, dîsan Müşirekan espekey Şêx deglînen, dîsan Eli Şerekan dekûjrêن û dîsanî cestey pir hîway Qazî le sêdare dedrêtew.. Belam em careyan le birî tole le dûjîminan sendinewe, debê tole le xoman bistênen û debê xoman bikûjîn ke be destî xoman mîjûy xomanman serbirî!! Eweş karesate gewre û mergesate taleke ye ke le balay jiyanman alawel..

Ahhh... Başûrî birîn û azarî keleke bû, selma ke xewnêkî zir û dirextêkî bê reg û rişe bûyit. Belam debê key ême le amêzî xewnî zir bitrazeyin û le jêr dirextî bê sayes da rabîn !? Debê key nek be xoman da belkî be jiyan û mîjûman da biçînewe û kotayı be karesat û mergesate yek le diway yekekanman bihênenî! (Debê key bê, debê key!?)

Meseleya sofi, şêr û pisîkê

Tu ji xwe re serbest û azad di nav vê daristanê de dijî.

Tuyê mezin nebî, kî wê mezin bibe? Tu li min dinêrî, henekên xwe bi min diki. Ez li ber destê mirovan mezin bûme.

Bindestî mirov wilo biçûk dike.

Sofiyekî fenkar hebûye. Rojekî ji rojêن payîzê diçe nav daristanê. Ji bo kuji xwe re barêk êzing bîne malê. Dema dihere, pisika wî jî dide dû. Pisika wî biçûk e.

Di nav daristanê de, şêrek rastî pisika wî tê. Şêr ji pisikê re dibêje:

— Silava Xwedê li te, tu çima wiha biçûk mayî? Ez li te dînîhêrim şekl û şemala te wekî min e, gelo tu çima biçûk mayî?

Pisik:

— Ma tu nizanî, haya te ji bayê felekê tune ye. Tu ji xwe re serbest û azad di nav vê daristanê de dijî. Tuyê mezin nebî, kî wê mezin bibe? Tu li min dinêrî, henekên xwe bi min diki. Ez li ber destê mirovan mezin bûme. Yanê li ber destê biyanan.

Heke tu jî wekî min li ber destê biyanan, li ber destan bijiyabûyayî, tuyê ji, wekî min biçûk bimayayî. Te hîn bindestiya biyanan nedîtiye. Ez lomayan ji te nakim. Bindestî mirov wîlo biçûk dike.

Şêr:

— Kî ye ew mirov, yekî çawa ye?

Pisik dibêje:

— A wa ye ez nîşanî te bidim, were. Dihîrm, pisik mirov nîşanê şêr dide. Şêr ji pisikê re dibêje:

— İnsan ev e?! Ez vî wekî pariyekî dixim devê xwe û dadiqurtinim.

Şêr dihere cem Sofi: "Selamûnaley-küm."

Sofi: "Eleykûme selam."

Şêr: "İnsan tu yî?"

Sofi: "Belê, ez im. Te xêr e?"

Şêr: "Welehi ez hafime bi te re gulaşê bigirim."

Sofi: "Belê, li cem min qebûl."

Pasê Sofi mîze dike ku şêr rast dibeje. Sofi hema çerx dike û di serê xwe de fenekê amade dike.

Sofi: "Şêr, madem tu wisa rast i, ez ne amade me. Tu bi amadekarî hafî ser min. De tu jî, destûrê bide min, ezê herime mala xwe, amadekariya xwe ezê bikim û bêm bi te re qabê bigirim."

Şêr vê yekê qebûl dike. Sofi çend gavan diavêje bi ber malê de. Dîsa diavire pey xwe, ji şêr re dibêje:

— Ez bi te ewle nabim. Ez hetanî herim mal û bêm dê tu ji vir herî. Tu heywanekî hov i, kî dizane tuyê ku de herî? Ez bi te û soza te bawer nabim.

Sertekî min heye, madenî tu wer dilawer i, tu bi xwe bawer û ewle yî, were ezê te bi vî werisê xwe bi darê ve girê bidim. Qene ez heta bêm tu ji vir nerevî. Dema ez hatim, ezê te vekim û emê şerê xwe bikim. Edî Xwedê mezin e, kî bi ser bikeve.

Şêr qebûl dike. Sofi wî bi darê ve baş girê dide. Dema girê dide, Sofi dest diavêje bivirê xwe û bilind dike. Şêr:

— Tuyê ci biki?

Sofi:

— Na weleh ezê te teman bikim. Wer li hesabê min tê. Ezê wisa bikim. Sofi lingekî wî jê dike. Dema lingekî wî jê dike, Şêr bi ser lingê xwe de xwar dibe. Ew dem pisik jî li ber wî kumê xwe daniye û halê Şêr dipirse:

— Rewşa te ci ye Şêr?

Şêr:

— Welehi tiştê ku ez dibînim, wê min ji te hûrtir bike.

ÖMER GÜN

Gotinêن pêsiyan û biwêj.

- Av dîsekine, lê dijmin nasekine
- Agir di kuçikan de dîsekine
- Bilbil kirine qefesa zérin, careke din gotiye
welat welat
- Boriya here bila kûr be, riya here bila dûr be,
qizan bîne bila pîr be
- Berxê nér ji bo kér
- Ciya ji cihê xwe diç, ehlaq ji cihê xwe naçê
- Tirik li ku dasek li ku?
- Dilê wî diçe gustê kerî, digot ne guhén wî bi
ser yêñ kîvroskê ve ne
- Dara di ser xwe re nebire
- Devê pîvazê nexwe bêhn jê nayê
- Destê rihet li ser zikê birçî ye
- Dengê daholê ji dûr ve xewş tê
- De were vî kerî di vî borî re derbas bike
- Ecelê bizinê tê, diçê nanê şivanî dixwe

- Ew war e, lê ne ew bîhar e
- Gundek e û gindorek e
- Xeta kûr ji gayê pîr e
- Xweyê me bi Silo, xwarê me bi çilo
- Heyî be kurê kerî be
- Hemû kes neyarê kew in, kew bi xwe ji
neyarê xwe ye
- Keko ne te jî kun li pirê dît
- Ker carekê dikeve heriye
- Heqê vî destî, namîne li wî destî
- Nezanîn rihetîya canî ye
- Sal diçe salan, têñ ser sinsilêñ xalan
- Ma şam dûr e mişar ji dûr e?
- Mezin casûs in, biçûk jî dihewisin
- Tu ci biki kar-e, ew tê xwar e
- Tu nizanî mala girar e, tu dest diavêji heskuwê

BERHEVKAR: HEMEDOK DİLOVON

- Tu li dil dixî dibêje "wey pişta min"
- Dilê bibirîn nakeve xewa şîrîn
- Dijminê bavan nabe, dostê lawan
- Diz ji dizan dizi, erd û esman tev lerizî
- Têjikê mar bejehr nabe
- Seriyê ku neêse, mirov bend lê girê nade
- Ji serê qijikê, qelî çenâbe
- Tama kedê şîrîn e
- Bila avis be, bila dûr be
- Lez nîvê mirazê ye
- Ku diz ji malê bin, ga di kulekê de dertê
- Dijminê rast û mêt, çêtur e ji dostê békér
- Berxê çê li ber kozê kifş e
- Ev hevir hê pîr avê distîne
- Bila mirov conegayê yek rojî be, nebe çeleka
çil rojî
- Bizin bizin e disa ji heya cihê xwe pêkol
neke venazele.

BERHEVKAR: JEHAT GIMGIM

Aştîxwaz e, lê serî natewîne...

Dema mirov temamê nivisan dixwîne, ji kurdan zêdetir, gunehê mirov bi tirkan, bi rîveber û konevanen tirkan tê, tevî zilma ku li kurdan dikin.

Abdülmelik Fırat heta du sal berê tenê bi siyasetvaniya xwe dihat naskirin. Neviyê Şêx Seid bû, ji malbateke xwedî hinterland dihat, di nav civaka kurdan de giraniyeke malbata wan hebû... Lê du sal berê dema di rojnameya Özgür Ülkeyê de dest bi nivîsandinê kir, eskere bû ku ew di warê nivîse de ji xeziyeke veşarı ye...

Xwendevanen ku nivîsa wî ya yeke-min xwendin, man li benda ya duyemin û pişti ya duyemin jî bêriya ya sêyemin kirin. Abdülmelik Fırat, ew valahiyu ku li dû Musa Anter çêbû bi zêdeyi dagirt...

Li ser gelek mijaran dinivîsand, lê mijar ci dibe bila bibe, her niviseke wî bi aştixwaziyê ve, bi rewşa kurdan ve, bi rewşa dewleta tirkan ve girêdayî bû... Wekî nivîskarekî ku bi salan rojnamevanî kiribe, tenê bi şirovekirin, tenê bi eş-kerekirina fîkrîn xwe qail nedibû, der heqê mijarê de xwendevanan agahdar dikirin. Ji aliye dîmî ve, ji aliye felsefi ve, ji aliye insanî ve, li vir ev ci ye, li dînyayê ci ye û dîvî çawa be? Tu valahi nedîhist...

Rewşenbîrekî têghişti û xwedî zanîneke kûr û fireh e...

Medrese xwendiyeye, çand û kultura Rojhîlat hîn bîye, lê pê têr nebîye, fel-sufeyâ Rojava jî xwendiyeye. Di nav Rojhîlat û Rojava de gîhiştiye sentezekê... Ci tirk bin û ci kurd bin, gelek rîwşen-bîr bi rehêne xwe ve, bi koka xwe ve li Rojava ne, tenê bi şaxen xwe ve li vir in, lê ew bi koka xwe ve li vir e, rehêne xwe berdane kûrahiya axa vir û bi şaxen xwe ve jî, dirêjî hemû derêne dînyayê bûye...

Hesas e, gelek nivîsen wî, dema mirov dixwîne çavên mirov tije dibin... Lê nuktedan e jî, piraniya nivîsan mirovan bêhemdi didine kenandin.

Beriya niha bi demekê, Weşanxane ya Avesta nivîsen wî yên ku di rojnameya Özgür Ülke, Politika û Demokrasîye de derketibûn, di kitêbekê de top kirin, weşandin. Ji xeynî van nivîsan, du nivîsen wî yên ku heta vê gavê nehatibûn weşandin û jî nivîsen ku li ser girtina wî di çapemeniya tirkan de derketibûn jî 34 mînak hene di kitêbe de. Nivîsa Reha Mağden ku di kovara Aktüelê de bi na-vê diya xwe Ayşe Furtun nivîsandibû, di kitêbe de wekî pêşek cîb girtiye.

Nivîsen di kitêbe de li ser mijaren cur bi cur in, lê ji ber ku her nivîs riya wê derdikeve aştîyê û rewşa kurdan û dew-

leta tirkari tîne ziman, kitêb bi temamî reng û tameke tevahî dide mirov.

Abdülmelik Fırat li ser aştîyê dinivîsîne, aştixwaz e, lê serî jî natewîne:

“...Yên ku li ser pişta hespan hatîbin welateki, ger naxwazin careke din li ser pişta hespan jî vî welati herin, divê aqîlê xwe bidine serê xwe... Bila xerabiyê li vî welati nekin. Ku kîn û galeyana gelê kurd jî derkeve şahîkayê, Amerika jî were, nikare pê re serî derkeve! Bila vê jî wisa bizanibim!..”

Dema mirov temamê nivîsan dixwîne, ji kurdan zêdetir, gunehê mirov bi tirkan, bi rîveber û konevanen tirkan tê, tevî zilma ku li kurdan dikin:

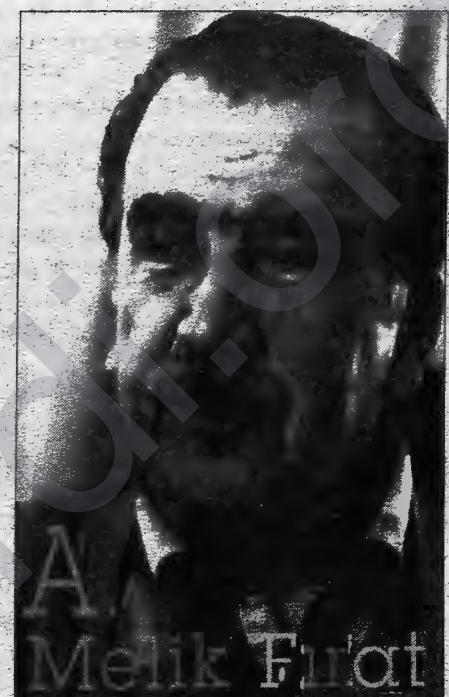
“...Di navberê de salek nebori ev Pa-sayê ceval û otoriter jî ji aliye yên ku derbe çêkiribûn ve hate girtin, bi me re qelebend bû. Kîna hînek zabitan jê re hebûye ku ji me zêdetir, lêdan û ışkence xwaribû... Cihê ku me xwarin lê dixwar, dûsed mîtro ji me dûr bû, dema ku em diçün, wî leşker û zabit didîtin, çokên wî dilerizin, bi milê min ve dizeliqiya...”

Pişti derbeya 27'ê gulana sala 1960'an bi hemû rîveberen hîkumetê ve tê girtin. Wezîre Karê Derve Fatih Rüstü Zorlu li renzeya biniya wî radîzê.

“Wê şevê heta bû sibe, wî xeber da, min guhdarî kir. Digot: ‘Wê miheeq min bi dar ve bikin, belki careke din em hev nebînim. Ez melheze dikim ku hûn

van tiştan bizanibin, wê feydeyeke wê hebe...’ Pişti ku ew daleqandin, heqê kefen û kendire ku li qirika wan pêcabûn bi riya hecîz jî malbatê wan standin.”

Ez vê kitêbe pêşniyazı hemû xwen-devanen ku bi tirkî dizanîn, dikim.

A. Melik Fırat
Fırat Mahzun Akar, 190 rûpel.
Avesta

RAHMI BATUR

Bavê Nazê û trajediya nivîskarekî

DILBİXWİN DARA

Di nava me de nexwesiyeke heye, em hez-nakan hev rexne bikin. Dema ku gotin tê ser nexneyê, canê me dilerize, tu dibeji qey me dibin ber kîndîra Idamê, ew qasî em jê ditîrsin.

Baş e. Em hev rexne bikin, nivîsen hev binixtin, li ser pîrtûk û nivîsarêne hev konferans û semineran jî bidin, lê bi İslâm, bi metod û bi zanîstî. Mirov hînek caran bi niyeteke pak rexne dike û dixwaze hemû rastîyan tazi bike û bibîje, lê hema li dawîyê dibîne ku niyeta wî ya pak, bûye zerarek, ev ji rastiyek e û em di nava wê de dijin.

Ü bersiva Bavê Nazê pişti çend hefteyan, bi selametî gihişte me. Hîmekî dereng ma, ew ji ez bawer dikim ne kîmasiya Bavê Nazê bû, ji ber ku Moskova hînek caran ji dînyayê qut dibe, ne ew dengê kesekî, ne ji kesek dengê wê dîbihîse.

Belki hînek xwendevan wekî min meraq bikin û ji xwe bipirsin: Gelo; Bavê Nazê ci dixwaze? Daxwaza wî ji rewşenbir û nivîskaran ci ye? Nivîskarek çawa dibe xizmetkarê çand û hunera xwe? Yan ji xizmetkirin û parastina çand û hunerê tê ci maneyê? Nivîskarek ku ji dijmin re xizmet kirine kî ne? Nivîskarek çawa ji dijminê xwe re xizmetê dike? Ez naxwazim pîrsê bêber-

siv bîhîlim. Hîvidar im, B. Nazê bersiva min jî di vê çarçoveye de binirxine.

Bi rastî, hînek caran pînûs li serê mirov dibe bîlayeke mezin. Mirov dibe ber mîzîna mehke-meyan, bîguman mehke-meyen gel, ne weki mehke-meyen din in, di mehke-meyen gel de, hesabîn dîrokî têne pîrsin. Em hînek caran çavên xwe digirin û dibîjîn, divê her tişt bi kurdi be, nivîskarek kurd ê herf mezin ew e ku bi kurdi dînyisine. Ne nîfîneke pir di cih de ye, çawa?

Mirov bi nivîsandina kurdî nabe welatparêz û çand û hunera xwe naparêze. Hînek “nivîskarek me” hene, gelek pîrtûk nivîsandine, bi salan axivîne, bi sedan semîner dane, stûyê xwe bi metroyan li ser gundiyan dijîkî kirine û wînîyê xwe bi reng avêtine ser rûyê pîrtûkan, lê di bin kumîn dijiminan de pir melû bûne, bûne leşker, bûne mehmetçik. Ne tenê ev, bi vê ji neqediyane, bi ser de 50 hezar Kron ji dijimin re kirine diyarî. Bi pereyîn wan, belki niha çiya û gundîn me ji têne sevitandin, bîguman bi vê altîkariya xwe, ew ji tevî kuştina zarokîn me dibin. Durûtiyeke ecêb e; hem di nivîsen xwe de li ser Kurdistanê digirin, hem ji dibin leşkeren dijiminê Kurdistanê.

Di nivîsa xwe de, Bavê Nazê navek li van kesan kiriye, ez naxwazim tekrar bikim, em ji gel re berdin, bila gelê me, xwedîyên şehîdan, zarokîn ku di bin panzeran de hatine kuştin û çiyayêن ku bi xwînê sor bûne, hesabê xwe ji wan bîxwazin.

Gelo, em dikarin wan kesan wekî nivîskar bibînin! Yan ji xizmetkirin û parastina çand û hunerê tê ci maneyê? Nivîskarek ku Bavê Nazê qala wan dike û xisleten wan tîne ziman. Bi kurdi dînyisînin, ziman bi pêş ve dibin, çand û hunerê

diparêzin û pîrtûkan ji diwesînin?

Di vir de ez tevî nîfîne Bavê Nazê nabim. Li aliye din jî, her kesekî ku bi zimanê erebî nivîsand, nayê wê maneyê ku ew ji neteweya ereb re xizmetê dike, yan ji ji neteweya tirk re xizmetê dike. B. Nazê, di nameya xwe de Yaşar Kemal û Selîm Berekat wekî nimûne tîne û dîbîje wan bi zimanê erebî û tirkî berhemîn xwe nivîsandine, ji ber vê yekê ji ew wekî du kesen tawânbar in.

Em teng li meseleyê nîfîne, ew her du ji du nivîskarek kurd in. Bi zimanê biyantî nivîsandine, lê di nivîsen xwe de neteweya xwe, nerd û egen gelê xwe, çiya, çem, gîrî û hîviyê di dilê gelê xwe de anîne ziman. İmkân ji wan te çenebûye ku bi zimanê xwe yê dîbîjezin, rewşa ku ew tê de jîyane, çîma em nadîn ber çavên xwe, dema ku em wan dinirxîn? Em dijmîntiya zîmîn nekin.

Ez dibîjîm, Bavê Nazê pir bi atîfî (hisiyat) nêzîki pîrsê dibe. Ji ber ku li aliye din hînek “nivîskar” hene, hem bi kurdi nivîsandine, hem ji ji bo ku biçin çend rojan li sikak û kolanen Stenbolê “serbest” bigerin, kurdayî bi xwe re di wan sikakan de firotine. Wê demê, her kesekî ku bi kurdi dînyisine nayê wê maneyê ku ew merkeza parastina çand û hunera kurdi ye. Di nîfîne min de Bavê Nazê di vê nîfîne xwe de şâ e. Nîxandîneke ne di cihê xwe de ye.

Ez pîr dijîkî nakim; hîvî û daxwaza min ji Bavê Nazê ew e ku, bi desten nivîskarek kurd bigire û eger dikare altîkariya wan bike, bi taybetî ji di vê demê de ku dixwazin yekitiya xwe çebikin.

Sedema bingehîn a krîza başûrê Kurdistanê: Parçebûyîna kurdan e

Destpêk Rûpel 3

4) PKK, pêşî bi Talabanî re, dû re ji bi Barzanî re ku itifakê dike, li başûrê Kurdistanê pê dibe hêza sêyemîn? Nakokiyek ne lihev a PKK'ê ku tenê ji dewletên herêmê bi Tirkîyeyê re heye, li ser Şam, Bexda û Tehranê çi bandorê çedike?

Polîtikaya PKK'ê ya ku heta vêga meşandibû; polîtikaya biçük-kirina hedefa xwe, heta vêga li herêmê tim ew xurt kiriye, ew bi pêş ve biriye. Itifakê PKK'ê ku ji yekî zêdetir in, wê di krîzen konjonkturel de, ji tecrîte dûr dixe û bi vî awayî ew di nav mutefikên xwe de ji bo tercîhan dibe xwendiyê serbestiyekê.

5) Bingehîn ideolojîk, siyasetên ku têna parastin, rewşa çînî û di dawiyê de hêzên wan ên leşkerî ku mirov bigire ber çav li başûrê Kurdistanê di dahatuya kurt û navîn de, rewşa Barzanî, Talabanî, PKK, Bexda, Enqere an ji ya Tahranê wê çawa be? Kijan hêz wê bi çi awayî, li vê herêmê xurt bibe? Li herêmê hêza ku li hemberî raqîben xwe serdest bibe, pêşî bi navendên Bexda, Tahran û Enqereyê re, dû re bi Washington, Moskov û Brukselê re têkiliyên xwe wê bi çi şeweyî bidomîne? Ci awantaja siyasi ya van niafîlan, di vê herêma şemetok de heye?

Di demeke dirêj de nebe ji, di demeke dûvdirej de Barzanî wê ji taqt bikeve. Talabanî têkiliyên xwe yên bi Tahranê re dibe ku di ber çav re derbas bike. PKK, dikare kesen ku ji her du hêzan veqetiyane tevlî rîexistina xwe bike. Serê Sûriyeyê bi Îsraîlê re di belayê de ye. Saddam bi DYAY'ê re berberiyê dike. Ïran, digel bihêzbûna hereketên anti-amerikan xurt dibe. Çavê Enqereyê hê ji ji xeynî PKK'ê tiştîkî din nabîne. DYAY, piştî hilbijartînê dikare zordariyên xwe yên iro, berdewam bike. Ne kehanet e

Kurd careke din li ser axa xwe bûn koçber, îcar ji ber "şerê navxoyî"

ku mirov bibêje wê Rûsyâ ji, ji iro pê de bandora xwe zêde bike. Hêza ku li herêmê wê gotina dawî bibêje, ji xeynî dijminê xwe yê sereke, ji cemserên din bi awayekî wekhev xwe dûr bigire, lê kengê hewce bike, bi her yekê re bikaribe itifakê demdemî çêbîke û bi piranî ji daxwazên kurdan re bikaribe bersivê bide, wê bibe nûnerê feraseteke serbixwe û yekbûyî. Hêzeke bi vî rengî ji bo iro tune ye. Lê berendamên wê hene.

Mirov dikare pirs û nîşanên bersivan zêdetir bike.

Bêguman sedema bingehîn a ku krîza başûrê Kurdistanê serobino kir, parçebûyîna kurdan e.

Parçebûyîna kurdan bi Peymana Qesrê Şîrîn dest pê kir û pişt re ev parçebûyîn ji aliye hêzên Rojava û dewletên ku li herêmê serdest in ve hate commandin. Ev parçebûyîna kurdan, wan li hemberî paytexkê ku li dijî wan têkoşînê djidin, lawaz dike. Heta li hemberî paytextekê dibe aleta paytexteke din û ev li herêmê ji aliye siyasi û leşkerî ve, rê li ber potansiyela rastin a kurdan, diğire.

Barzanî, Talabanî, Öcalan, PDK'a Ïran û kurdên ji Başûrê Biçük, eger ji aliye siyasi û leşkerî ve di bin banekê de li hev bicivîyana, gelo wê ev krîza başûrê Kurdistanê derketa holê?

WELAT

Rojnameya Hefteyi
(Haftalık Gazete)

Li ser navê
Zerya Basın ve
Yayincılık
San. Tic. Ltd. Şti. adına
Xwedî (Sahibi)
CELALETTİN YÖYLER

Gerînendeyê Weşanê
(Yayın Yönetmeni)
MEHMET GEMSİZ

Heyeta Weşanê
(Yayın Kurulu)
AYNUR BOZKURT
SAMÎ TAN
RAHMÎ BATUR

Berpîrsê Karêن
Nîvîsaran
(Yazi İşleri Müdürü)
DÜZGÜN DENİZ

Berpîrsê Saziyê
(Müessesesi Müdürü)
TAHIR ELDEMİR

NAVNIŞAN
Ayhan Işık Sok. No:23/3
Beyoğlu / İSTANBUL
TEL-FAX
(0 212)
251 90 13

ÇAPXANE
Yeni Asya Matbaacılık
A.Ş.
BELAVKIRIN
BİRYAY Dağıtım

NÜNERİTİYÊN ME
(Temsilciliklerimiz)
Nimînendeyê Giştî
yê Ewrûpâyê:
Mazhar Günbat
Suriye: Jan Dost
Helim Yûsiv
963-21-960099
Berlin:
Silêman Sido
49-30-69002695
Hannover:
Selim Biçük
49-5721-81360
Munchen:
Mahmut Gergerli
49-871-670884
Bruksel:
Medenî Ferho
32-02-466037
Stockholm:
Robin Rewşen
46-8-7510564
Bonn:
Ahmet Baraçlıç
49 228 66 62 49
Celle:
Wezir Saçık
49 50 52 87 36

Zanyarekî piralî

Musa Anter

Çinara me ya kevnare
Apê Mûsa, di 20'ê vê mehê
de, di sala 1992'yan de li dilê
Kurdistanê birîn.
Lê nikaribûn rehê wî yênu ku
xwe rehênu xwe berdabûn
kûrahiyê qut bikin. Niha bi
hezaran terh ji berê çûne.
Em li ber wî serê xwe bi
giramî ditewînin. Bi mebesta
bîranîna wî jî em vê nivîsa
î. OMERî diweşînin.

diya wî ji malbata me, ji Malbata Mihemed Cizîrî ye. Bi temenê xwe ji me giştan meztir û bi şexsiyeta xwe jî, mirovîkî rîzdar û hêja bû. Ji ber wê yekê me giştan jê re "Xalê Mûsa" an ji "Kekê Mûsa" digot. Bi her awayî, em gelekî nêzîkî hev û din bûn.

Xalê Mûsa jiyanâ xwe, di pirtükên xwe yên bîranîni de nivîsandiye. Ji bo nivîsina van pirtûkan, em ên nêzîkî wî, me jê tika kir û me hinek pest lê kir da ku wan binivîse. Gorbihuşt em neşikandin û dest bi nivîsina bîranînen xwe kirin.

Gerçî jiyanâ wî mîna deryayê bû. Ji her aliyê ve kamil û tekûz bû. Ji tenduristî û bijîşkiyê (doktoriyê) bigir heta çêkirina xwarinê, ji bexçevaniyê bigire heta rîexistinê siyasi, ji pêkenok û qerfan bigire heta wêje û dîrok; bi kurtasî ew zanyarekî piralî bû.

Li ser berga ferhenga wî, wêneyê kurê wî Dîcle heye; ew kincêni li bejn û bala Dîcle, Kekê Mûsa bi wan destê xwe yên pîroz tefsîland û dirûtibûn.

Ji her aliyê ve kamil û tekûz bû. Ji tenduristî û bijîşkiyê heta bi çêkirina xwarinê, ji bexçevaniyê heta bi rîexistinê siyasi, ji pêkenok û qerfan heta bi wêje û dîrok; bi kurtasî ew zanyarekî piralî bû. Li ser berga ferhenga wî, wêneyê kurê wî Dîcle heye; ew kincêni li bejn û bala Dîcle, Kekê Mûsa bi wan destê xwe yên pîroz tefsîland û dirûtibûn.

Di mêjûya 1963–1969'an de min li Stenbolê, li dibistana bijîşkî perwerdeyi didit. Her rojê pêncsemê ku min fersend didit, ez dilçûm mala wî.

Di mêjûya 1974–1978'an de, dîsa li Stenbolê min li eynî dibistanê perwerdeyi pisporiyê dikir. Di van salêna

wî de jî ew li welêt bû; li gundê Stilîlê rûdinişt. Ji min re xêra Xwedê bû. Her gav min dikaribû ew bidîta û peywendi û têkilî pê re daniya.

Di salen 60 û 70'yan de Xalê Mûsa li Stenbolê, li Suadiyeyê, li Kolana

Emin Ali Paşa, no: 10, nişteci bû. Ew koşk, yekta, hewşa wê dîwarkirî bû. Koşk li başûrê kolanê bû.

Derdora koşkê tev bi bexçe, gul, beybûn, kulîken cur bi cur, dar û ber bûn. Di nav wî bexçeyî de li ber deriyê

hewşê, li aliyê rojhîlat dareke biyê hebû; zehf sipehî bû. Şax û gulyîyen wê ji jor ve xwe berdîdan xakê, bi kurtasî, mîna çadîrê bû.

Li bakurê kolanê avahiyeke du tebeqe hebû. Di ya jorîn de karmendekî malînîst (teqawut, emekdar) dima.

Rojek, pêncsemê ez çûm Suadiyeyê min dît ku Xalê Mûsa û cîranê xwe li nava bexçê rûmîstîne û bi hev re dipeyîvin.

Ta ez gihiştîm ba wan, yê cîranê wî rabû û çû mala xwe. Kêfa Kekê Mûsa ji ne lê bû. Min texmîn kir ku tiştek ne li hayê wî jê re gotiye, ango tiştek li telê wî ketiye. Herdu çavên wî di hêlinê xwe de dileyîstin. Min got:

– Xal! Ma cîranê te doza ci li te dikir? Min tu carî nedîtiye ku cîranê te bî te re sohbet kiriye?

Hinekî bi hêrs wiha got:

– Ma tu namînî ecêbmâyî, hatîye doza birîna dara biyê li min dike. Dibêjê: 'Ev dara te ya biyê ketiye navbera min û deryayê. Ez ji rûyê dara te, deryayê xweş nabînim, dîmena min bîriyaye, xerab kiriye.'

Min gotê:

– Ma te jê re ci got? Ez dibêjim qeyhînef mafê wî jî heye.

Li ser vê pirsê hinek li min nîhîni wiha bi hêrs li min fetîland:

– Ev dara min a biyê, ji wî û sed bâvî wî çetîr e.

– Çima, ci gunehê cîranê te heye?

– Gunehê wî pir mezin e. Kuro, her sibeh wê ji balkonê bangî pîreka xwe bike û bibêjê: 'Hanî benim Hürriyetim?'(kanî rojnameya min a Hürriyetê)

Ez di Hürriyeta wî de bi...îzim. Qesmerê heram, hema ku rojnameyên Cumhuriyet, Milliyet û Akşam jî bixwenda minê ew dara sipehî ji bo xatirê wî bibiriya, feda bikira.

Kero tu Hürriyete dixwînî û ezê vê dara sipehî ji bo xatirê dîmena te bibirim. Ev tişte wiha berevajî û çewt nakeve serê min. Ez sedê mîna te dikim goziya vê dara biyê.

Gerçî ew rojnameyên bi nav û deng mîna iro dîsa paşverû bûn, lê em li wan hay nebîbûn; ji ber ku qaşo doktrîna sosyalîzmê diparastin, me ew pêşverû dipejirandin.

Piştî hilweşandina sosyalîzme, rûcîkîn wan ên belek derketin holê û iro ew ji gurêbozperestan bêhtir njadperest in. Li dijî têkoşîna kurdan in î. Omerî